

«ГАЗЕТ КОЛЛЕКТИВНИ ПРОПАГАНДИСТ А КОЛЛЕКТИВНИ АГИТАТОР А ХИННА ЦА IЕШ, КОЛЛЕКТИВНИ ОРГАНИЗАТОР А ДА.»

В. И. ЛЕНИН.

5 МАЙ—КЕПА ЙОАЗОН ДИ ДЕЗДЕРГДА СОВЕТСКИ НАХА

МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВIАШАГIКХЕТА!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советен Министрий Советен орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

ШИНАРДИ
4
МАЯ
1965 шу
№ 53 (4066).

Мах 2 кап.

КЪАХЬЕГАМЕИ ХАЛКЪИЙ ВОШАЛЕИ ЦIЕЙ

ЦIеча майдан тIа хинна къахьегамхой демонстраци

Массаза а санна, Мая хьалхарча ден, цу Iуйрийна сатийнача Цlеча майдан тIа оагIув оагIонца болаш, когаца ког боаккхаш, нийсача мугIарех боагIа параде дакъа лоацараш. Цхьабакъда, тахан яц цар мугIараштa юкъе цхьа бос бола военни форма; тIоа сегаш санна лепаш дола топашта юхье дагIа болата урсаш. Спортсменаш ба тахан эггара хьалха парад дIайолаераш.

Кремлевски пена юхера трибунаш хьалйизза хьаьши ба. Цхьатарра деттача тIоаращца моаршал лу москвичаша, столица хьаьшаша Коммунистически партеи Советски правительствай кулгалхошка. В. И. Ленина Мавзолея центральни трибуна тIа хьалтIабоал новкъостий Л. И. Брежнев, Г. И. Воронов, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, К. Т. Мазуров, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, А. Н. Шелепин, В. В. Гришин, П. Н. Демичев, Д. Ф. Устинов, Ю. В. Андропов, Б. Н. Пономарев, А. П. Рудаков. Центральни трибуна тIа ва иштта Алжироки Халкъа Демократически Республика Къам мукъадаккхара Фронт яхача парте Политбюро член, Министрий Совета Председатела хьалхара заместитель, къаман оборона министр Хуари Бумедьен.

ЦIей дIадоладелар. Цунах лаьца Шеча майданген берригача мехкаген хоам бу фанфаристаша, торжественни тIахьехама сигнал а лекха. Цар сигнал енначул тIехьагIа Исторически музея эданегара дIаболалу нах.

Физкультурни марша ашараш ек. Мавзолейна хьалхашка гIолла тIехъэккх спортивни обществай байракхаш шоашка а йолаш вола ялхайтта мотоциклист.

Массе тайпара а хоза а я доккхача спортивни цIея программа. Дика ловз «Къахьегама резервай» гимнасташ. Цецвоаккхаш хоза ловз акробаташ. Россех доаккхаш илли а долаш зизашца, бургацашца, гIозарашца упражненеш ю «Спартаки» «Труди» яхача спортивни обществай цхьа эзари ах эзари йоIе.

Къонала парад чакхъяла гаргагIертай. Майданна юкъе гуллу цига дакъа лоацаш мел бараш. Нийсача мугIарчех михо теркаеш байракхаш а йолаш В. И. Ленина Мавзолеягахьа болх уж. Эзарнеи оаз йоагIа:

— Сийле! Сийле! Сийле хийла вай парте ленински Центральни Комитета!

Мавзолея лагIаш тIа гIолла дайдда хьал тIа а даьнна, зизай букеташ лу бераша партеи правительствай кулгалхошта. Цу ханна спортсменашта юкъера гIовтт феца йиза йоккха пхи шар. Царех цхьанне хьу В. И. Ленина портрет шийца а долаш йола стяг.

«Интернационал» дек. Къахьегамхой демонстраци дIайолалу. Шерра лента тардаь Цlеча майдан тIа боал демонстранташ. Итташ йолча даьре байракхашта юкъерча колоннаш тIа теркош ятIа вай Даьхен столица — Ленина орден лелаю Москван знамя. Демонстраце дакъа лоацарий хьалхарча мугIарашка боагIа Кировски района къахьегамхой, Москворецки, Ленински, Фрунзенски, Дзержински...

Массехк минут яьннача гIолла, чакхъяллалца нахах хьалйиза йола ЦIе майда, теркаш латта наьха форд а хиле дIаотт. Москвичаша хьу К. Маркса, Ф. Энгельса, В. И. Ленина, портреташ. Доккхийча транспаранташа хоза дувц москвичий къахьегама толамех, Мая сийна лаьца хиннача социалистически яхье даьхача толамех.

Доккхал де хIамаш долаш ба столицера къахьегамхой. Москверча промышленни предприятей коллективаша ханал хьалха, 28 апреле, кхоачашйир ерригa продукци яккхареи лоархIамегIа йола хIамаш хьаяреи биъ бетта план. ХIьта столица кхаь районо — Калинински, Октябрьски, Фрунзенски — цIей хьатIаоттача ханна Даьхенна рапорташ делар ворхI шера заданеш кхоачашъяра хьакъехьа.

Мавзолейна нийсса хьалкхаьчар «Марси гони» яхача завода колонна. Цунна хьалха болх ноакхош тIа доаххаш цIеча даьре банташ а долаш бола нах. Уж ба завода коммунистически къахьегама коллективаш яха сий дола цIи яьккхача шин цеха болхлой, инженераш, техникаш. Балха чIоагIача кулгаша дахь юрта боахам дегIабоалабара парте сагтота чакхдаха оттадаь гIулакхаш кхоачашдар духьа къовсам лоаттабара тIахьехаш дола плакат.

Белгалдоалаш хIама да из плакат дахьараш «Марси гони» яхача завода болат лоаладераш хилар. Цун маIан да: цIаккха а йохаргйоацача, даим чIоагIлуш хьайоагIача болхлой классеи колхозни ахархойи союзах боалл КПСС ЦК мартовски Пленумо оттаяь, юрта боахам айбара программа кхоачашъергхиларах бола тешам!

Цу заводера арадоагIача наькъашка гIолла дIаухийт юрта боахама гIулакхашта эшача металлах етта йола машиннаькъа тIара платформаш. Заводо ханал хьалха кхоачашдир Сызранерча а Красноярскерча а комбайнаш ераша, Минскерча тракторaш ераша даь заказаш... ХIьта ерригача Москве ши бIаь гаргга предприяти я юрта боахама гIулакхашта эша металли машинаши, станокаш а электрооборудовани а, коарталаш йоаха комбайнаши автомобилаши арахецаш. ЦIей дездеш йолча Шеча майдано дIайха моаршал дохьийт хIанз бIаьстан юхьера культураш дика дIайийна яхар духьа къовсам а лоаттабеш, къахьегама вахте латтача миллионаш болча юрташкарча къахьегамхошка.

Юрта боахам айбар — вай керттера йоакхо. Вайна хьалхашка латта халонаш кIезига яц. ХIьта вай из дика а кхетаду. Лоацача хана дIадаккха деза вай юрта боахам тIехьабиса хилар, дIадаха деза дIанхача шерашка дувлийта гIалаташ. Из дерригача халкъа декхар да. ХIьта тахан укхаза, Шеча майдан тIа, Москверча болхлой классо бакъду мохк кхачан продукташцеи бедалцеи бизза IалашбайтаР духьа юрташкарча къахьегамхошта новкъостал де лаьрхIа ше хилар.

БIарг тIаотташ дола транспаранташ, Iалаьмате дукха цIе стягаш, наьха елаенна йовхьамаш... Трибуна тIара моаршал тел коммунистически къахьегама коллективаш яха сий дола дIи яьккхача чIоагIача сплавай комбината, Карпова цIерахча завода, Центральни телеграфа, кхыча предприятейи учрежденейи болхлошкеи гIулакхерча нахаген.

— Сийле хийла коммунистически къахьегама коллективайи ударникийи, производстве хьалха латтарий а новаторий а! — хьахоз репродукторaш тура.

БIаьстан сийрда басараш лепаш я хIара пхеннех виъ саг коммунистически къахьегама ударник волаш йолча 1-ча Пачхаьлкхен подшипникови завода колонна. Алхха цхьан дIадахача шера предприяте карадерзадаь подшипникий 70 керда тайпа, кходаьд 1000 тонн металли 10 миллион киловатт-сахьат гаргга электроэнергии. Предприятерча кхал а маIа а болча эзараш болхлоша ханал хьалха кхоачашъяьй ворхI шера заданеш.

Вай доаха толамаш довз дерригача дуненна, цхьабакъда советски нахага йиш яц, е цар безам а бац, шоашта карагIдаьннaчу тIа совца. Парте тIахьех уж доал во дарца, рузкъа зехьа доадарца, цун кхом ца барца, хьадда къовсам лоаттабара, продукце дикал хадданза тоае а из яккхарга дIабода мах лохбе а, пачхьалкхен ахча кхомбеш дIаахийтара Коммунистически парте из тIахьехам дерригача Советски халкъа девиз а хинна дIаэттаб.

Цхьаькха доккхача ЦIейна тIакхача йоал вай Даьхе. Цхьа кIира даьннaчул тIехьагIа чIоагтIа дездаь белгалдоаккхаргда вай фашистски Германи эша а яь сийлахь-йоккха Котало яьккха 20 шу дизар. Первомайски демонстраце дакъа лоацарашта юкъе кIезига бах хьалха хинна тIемахой, герз бе а доаллаш, Сийлахь-боккха Даьй-мехка тIом лаьттача шерашка шоай Даьхен паргIатои лоIами лорабаьраш. Царех дукха бараш бирсача 1941-ча шера 7 ноябре духхьал укхазара, Шеча майдан тIара, фронте бахар, советски столицана юххе лаьттача гитлеровцаша еш йола атакаш юхатоха. Дивизи вIашагIъеллар московски предприятейи учрежденейи болхлоехи гIулакхерча нахахи, цун салташеи командирашеи Советски Эскара вокх доакъошца цхьана кIалхаръяьккхар Москва, хIьта цул тIехьагIа беш тIом а болаш эзараш километраш бахар уж малхбузенгахьа, шоаш хьош бола никъ Берлине чакх а боаккхаш.

Нагахьа предприяти хургьяц вай столице цу дивизе ветеранаш балха боацаш. Эзараш болча цу хана хиннача фронтовикашца цхьана цар къахьегамеи иштта майралеи денали гойт. ТIом беш даьхача совгIатехи орденийи лентаехи бовзар уж тахан цIей дездеш йолча «Динамои» «Красный пролетарийи» яхача заводий колоннашка, гIишлонхойи Iилмахойи, машиннаькъахой а медицински учрежденей болхлой а мугIарашка. Фронте хиннараштa уллув а баьнна боагIа заводашкеи фабрикашкеи шоай са ца кходеш беча балхаца фашизм эша а яь котало яккхара гIулакха юкъе доккха дакъа лаьца бола кхалнах-къахьегамхой.

Краснопресненски района колоннана лакхе латт плащ-палатка ювхаш, кач тесса автомат а йолаш волча паргIато яьккхарий тIемахочун фигура. ТIема орденийи макеташ тIехйоалл, хIьта царна тIехьа — къьнахча ноахалех болча наха дика довзаш дола плакаташ. Царех цхьанне тIа хьахьекха я тIем тIа вода шийи воI накъа воаккхаш йола нана. ШолагIчу тIа — фашисташа дай нанеи дийна, гIайгIано вIашкайихьа йиIиг. А е эрсашта а, е украинцашта а, е казахашта а, е латышашта а — цхьанна а халкъа вай мехкарча цхьанна а сага безац тIом! Цудухьа дерригача мехкий халкъаш тIахьех вай массане а цIендаь герз дIадаккхара тIехьа, сихдаь хьадеш дола герз соцадайтар духьа, ядерни герз дехкийтар духьа къовсам лоаттабара.

Цхьабакъда, Советий мохк массаза хила а хиннаб, хург а ба бе герз а делла шоай паргIатои лоIами лорабеш долча халкъашкахьа. Демонстраце Iалаьмате дукхача плакаташа дIадех: «ДIадаха Вьетнама тIера кулгаш!» цIена дог-уйла долаш мел болча нахаца цхьана советски халкъо чIоагIа харцахьа лоархI американски агрессорий гIулакхаш, дIакхайкаду Вьетнамски халкъо лоаттабеча нийсхон къовсама шоаш раьза хилари из хьаллоацаш хилари.

ХIара советски сага гаргара а кхетаеш а я колониальни шоай мукъах доацачеи мехкашкарча халкъий уйлаш. Дерригача дунен къахьегамхошца цхьана вай эхь кхайкаду Къулбехьен Вьетнамереи Къулбехьен Кореереи, Конгора, Анголера, Мозамбике, Къулбехьен Родезера, Къулба Африкански Республикера къамий кортамукъален болам тоIабе гIертарашта. Доминикански Республика а империализмана духьала, къаман кортамукъалеи прогресси бахьан долаш къовсам лоаттабеча Латински Америка кхыча мехкий а къахьегамхошкахьа да вай.

Укхазара, Москван Шеча майдан тIара, ЦхьоалагIа май долча дийнахьа Советски халкъо дIайха моаршал дохьийт вошал долча коммунистически партешка, социалистически содружества дерригача мехкий халкъашка. КПСС Центральни Комитето ЦхьоалагIча майга бaь дог ураоттадеш бола ТIахьехам бек:

— Даькъала хилда марксизма-ленинизма, пролетарски интернационализма, московски совещаней Декларацеи Заявленеи ларда тIа дунен халкъашта юкъера коммунистически болам цхьоагIо йолаши кхотабеннеи хилар!

ЦхьоалагIа май — бIаьстан цIей. Цудухьа сел дукха да тахан Шеча майдан тIа зизаш. Царех яьй хоза курсаш, уж йоахк мехкарий нийсдаьча кортоех, бераштa бе. Цу бIаьстан юхьерча зизаша кхы а дикагIа кийчъенна хетийт майда.

ХIара йоагIача кердача колонно шоай транспарантаца рапорташ тел мехкага. Столица пролетарски районе алхха цхьан 1964-ча шера наха чуховша дIаеннай 250 эзар квадратни метр йола керда чуIе моттиг... Семилетка йолаеннача хана денз «Трехгорная мануфактура» яхача комбинато планал совгIа арахийца кIадаш тоъаргда 4 миллион кхалнаьха коч е. Алхха цхьан шера Москве хьалъяьй 112 эзар гаргга дика кийчъяь квартира, 43 школа, 22 поликлиникеи больницеи, 9 кинотеатр, 430 тика, коммунально-бытовой гIулакхаш ду 4 бIаь совгIа предприяти...

Iажашта техача зизашта юкъейоаллаш санна йоагIа Ленински района колонна. Мавзолейна хьалхашка гIолла тIехбовл СССР-а Iилмай Академе — мехка йоккхагIа йолча Iилман центра викалаш. Царга гIодла къахьегача Москвас моаршал тел хьалха латтача советски Iилма берригача болхлошка, хестабу низ бола космически кемаш хьадаь а дунен тIа эггара хьалха саг кема чура космосе дIааравалга Iалашдаь а бола Iилмахой, конструкторaш. ДIахо боагIа дуккхача московски ВУЗий профессораш, преподавателаш, студенташ. Советски кагийча нахацеи мехкарацеи оагIув оагIох а теха боагIа доазол дехьарча мехкашкара вайцига деша баьхка кагий нах. Трибунаш тIа гулбеннараша тIоараш а деттaш тIаэц литератураи искусстваи деятелаш, халкъа дешара болхлой.

Москвичий демонстраци чакхъйоаллаш йоагIа столице массайолча районашкарча кагийча наьхен мехкарийи колонна.

Мавзолейна шоаш хьалнийсбелча цун гранитни трибунашкахьа болх кагий нахи мехкарийи. ЦIаькха а хоз Коммунистически парти, цун ленински Центральни Комитет, Советски правительство даькъала ювцаш доаха ловцаш.

* * *

ЦхьоалагIча маях Шеча майдан тIа хиннача хIара саго ший дег чу южайир цIаккха йовргйоаца, дог гIоздоаккхаш йола уйла. ЦIей дездеш йолча московски демонстраце цIаькха а кхы цIаькха а дерригача дуненга дIахьекхар советски халкъеи мохк ленински наькъаца сийрдача кхоаненга — коммунизмага бугаш йолча Коммунистически партеи цхьоагIо мел чIоагIа я.

В. ГРИШИН,
Л. ПОЧИВАЛОВ,
С. ПОЛИКАРПОВ.

(2-ча мая арадаьннача «Правда» тIара).

КЕПА ЙОАЗОН БОЛХЛОЙ ЦIЕЙ

Кхоана вай мехкарча къахьегамхоша дезду советски кепа йоазон ди. 1912 шера В. И. Ленина вIашагIделла «Правда» яха газет эггара хьалха арадаьнна ди вай кепа йоазонга хьожа ди а хинна дIаэттад.

Советски кепа йоазон истори Коммунистически парте турпалча историе дакъа да. Россерча болхлой классои берригача къахьегамхошеи царизми капитализми дIаяккхара, вай мехка къахьегамхой Iаьдал оттадара, из чIоагIдара тIехьа, социализми дунен тIа эггара нийсхо йола общество — коммунизми хьалъяра тIехьа лоаттабаьча революционни къовсамца айхха дувзаденна да вай кепа йоазув. Коммунистически парте хадданза йоакхо еш хилар бахьан долаш идейни боккха низ бола герз а хинна дIаэттад из.

Вай мехка арадоалаш да 5 эзар совгIа газети 1 эзар совгIа журнали.

Ленински къамий политика котъялар бахьан долаш шерра даьржад вай Нохч-ГIалгIайче а кепа йоазув. Республике эрсий, нохчий, гIалгIай меттала арадувл диъ республикански газети, шиъ альманахи, дийтта районни газети, хIара заводе, фабрике, учреждене, хIара колхозеи совхозеи арахец дукха пенгазеташ, хIаьта цхьайолча предприятешка — дукха тираж йола газеташ. Советски кепа йоазув дIадоладаьча сийлахь-воккхача Ленина къоастабаьб вай партийно-советски кепа йоазон лоархIам. Владимир Ильича аьшад «газет коллективни пропагандисти коллективни агитатори хилараль совгIа, коллективни организатор а да». Парте XXII-ча съезда решенеша, КПСС Программо маяххара мехка халкъа боахами культуреи лакхъеча хана, партеи халкъеи керттера экономически декхар кхоачашдеча — коммунизма материально-технически база хьалъеча хана къаьстта лакхлу Ленина шийи хана къоастабаь кепа йоазон лоархIам.

Вай мехка коммунизм хьалъяра тIехьа лоаттабеча къовсаме чIоагIа лоархIам болаш я КПСС ЦК октябрьски ноябрьски Пленумий решенеш, иштта юрта боахам дIахо лакхбара дешашта хетаяь йола мартовски Пленума решенеш.

Уж хиннaчул тIехьагIа дукха болх баьб партийни организацеш территориально-производственни хьисапе яхкара ленински принципаш юхаметтаоттаеш, юрта боахама экономика дIахо чIоагIъярах партеи правительствай яь решенеш кхоачашъеш. Из берригa боккха болх кхоачашбеча кепа йоазоно доккха дакъа а лоац.

Республика кепа йоазоно арайоах производства дикагIа болча болхлой выступленеш, республика городийи юртийи къахьегамхой уйлаех, дагалаттарех, гIулакхех дувц, кIоарга чулоацам бола статьяш арайоах. Цо иштта дувц заводий, фабрикий болхлой а интеллигенце а вахар. ТIехьа тIайоагIача хана а кепа йоазоно увттадеи дувцеи деза юрта боахама а промышленноста а керттера дешаш.

Цхьабакъда, газеташа бу берригa болх цхьаккха а кхоачамбоацар юкъе доацаш ба аьлча нийса хургдац. Производства дикагIа болча болхлой опыт ше дIайовзийташ, из балха юкъеяхьийтара тIехьа газето ледара къовсам лоаттабеш, критически материал араяьккхача, цунах ле доагIар чакх ца доаккхаш, вешта аьлча ше арайоахача корреспонденцеех бизза пайда ца эцаш моттигаш нийслу. ХIара редакце декхар да ше арайоахача материалех бизза пайда эцар, дикагIйола опыт шерра дIайовзийтари из производствана юкъеяхьийтари, тахан хьалхашка латта декхараш кхоачашдара нах оарцагIбахар.

Дукха ха йоацаш республике керда районаш яхкарца дувзаденна вайцига дукхагIа арадувл районни газеташ. ХIанзарча хьалашка, партеи правительствай юрта боахам дIахо а лакхбара дешаш иштта чIоагIа отталаьча хана, районий газетий лоархIам къаьстта лакхлу. Цар декхар да юрта боахам дегIабоалабара дешаш кIоаргагIа а дикагIа довзаргдолаш дашха а, дикагIдар производствана юкъедоаладара а кхоачамбоацар чехкагIа дIадаккхара а новкъостал де, колхозно-совхозни производства дешаш даим дувца. Цар хадданза бувца беза партийни организацеша юрта боахама производство вIаштIехьйоаккхаш бу болх, пунцара толашагIдар.

Кепа йоазув общественни хьисапе дегIадоаладарах КПСС Центральни Комитета решенеш кхоачашъяра, кепа техача материалех дикагIа пайда эцара тIехьа боккха болх бу республика кепа йоазон болхлоша рабселькорашца, цар журналистски говзал лакхъяра тIехьара гIулакхаш ду, цар беш бола болх чIоагIа хьаллоац.

Парте боккха лоархIам бу керда саг хьалкхевара, цуи къахьегамцеи обществана хьалхашкарча декхарашцеи коммунистически гIулакх хилийтара. Цо дIадех хадданза боккха болх белга. Цудухьа кепа йоазоно кхы а чIоагIагIа дувца деза бахача наха коммунистически кхетам балара, цар сакхетам лакхбара дешаш, тIагIертта къовсам лоаттабе беза дIаяхача замах юхедисарашта духьала, гучабаха а меттахьа тоха а еза Iадати шариIати хьаллоаттадераштa.

Советски кепа йоазоно даим лакха лоаттаяьй ленински байракх, коммунизма, пролетарски интернационализма байракх марксистско-ленински идейности принципиальности, меттахьа хIама тохаш хьаденад из вай идейни моастагIашта.

Тахан вай мехка КПСС ЦК мартовски Пленума решенеш кхоачашъяра тIехьа Iалаьмате боккха болх дIаболабаьча, семилетка ворхIлагIча шера заданеш кхоачашъяра тIехьара къовсам шерра баьржача хана кепа йоазон болхлой декхар да, парте бокъонца бола гIончаш а хинна, хьалхашка латта декхараш кхоачашдара къахьегамхой оарцагIбахар.

ЦIаккха а йожаргйоаца цIи

К. Маркс ваь 147 шу дизарга

Боккхача безамца йоах дунен тIа бахача миллионаш болча къахьегача наха сийлахь-воккхача уйланхочун, революционера, дерригача дунен тIарча пролетарната баьчча (1818—1883 шш.) Карл Маркса цIи. К. Маркса — къовсам лоаттабаьчун, Iилмахочун — деррига вахар болхлой класса гIулакха хетадаь дар.

Ф. Энгельсаца цхьана цо хьаяьй капитала лоала кIалхара довлара, тIемаш, къел, къаман Iазапа эксплуатаци йоацаш йола общество хьаяра къахьегамхоша лоаттабеча къовсама низ бола герз хинна дIаэтта революционни теори. Сийлахь-йоккха Iилман котало яьккхай Маркса общественни дегIадара законаш хьаделларца. Истори материалистически кхетадара цIаккха а йохаргйоацача ларда тIа цо харцде йиш йоацаш хьахьекхад капитализм лергйолга, белгалдаьккхад пролетариат капитализманна каш доаккхаш а социалистически общество хьаергйолаш а бола низ хилар. Маркса хьакхеллаб социалистически революцехи пролетарната диктатурахи бола нийса хьехам, революционни къовсам лоаттабара хиланза даргдоаца хIама долча болхлой класса партех болча хьехама лард еллай.

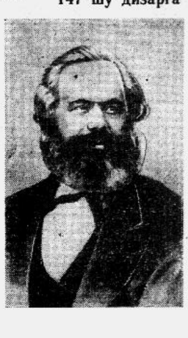
Болхлой класса мировоззрени хиларах тарра марксизма хьехам юкъебахаб гениальни йолча «Коммунистически парте Манифеста», 1848—1849-ча шерашка хиннача европейски революцей опыта обобщени еш долча «Франце хинна классовни къовсам», «Луи Бонапарта БарайттлагIа брюмера» яхача балхашта, парижски коммунараша лоаттабаьча турпалерча къовсама хетаяьча «Франце хинна граждански тIом» яхача произведенеех. Маркса творчества корта — из марксизма керттера экономически болх бола «Капитал» да. Эггара хьалха «Готски программа критика» тIа хьакхолл Маркса коммунистически общества Iилман сурт.

Сийлахь-воккхача Iилмахочун Iалаьмате боккха болх лелабора Маркса дунен халкъашта юкъерча пролетарната практически революционни деятельноста кулгалхочун балхаца цхьана. ДIадахача бIаьшерен шовзткълагIча шерашка болабелар Марксеи Энгельсеи болхлой класса низ бола герз хинна пролетарски партеш вIашагIйоккхара къовсам лоаттабе. Маркса организаторски хьинарах хьахнинар I Интернационал дар. Марксистски теоре дIакъаста йиш йоаца, пролетарски интернационализма идеяш яр цунна юкъеяхараш. I Интернационала боевой лозунг а хинна дIаэттад «Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!» яха дешаш. Шийи вахара тIеххьарча шерашка цIаккха теркам тIера ца боалийташ тIахьожам лоаттабора Маркса Россерча событешта. Россе исторически дегIаяр Iомадеш, Марксеи Энгельсеи хьаькъалера соцам бир хургйолча эрсий революце дунен халкъашта юкъера лоархIам боккха хургхилар белгалдоаккхаш.

Марксизм — дийна, творчески хьехам ба, из цахаддаш дегIаух, эргабувл, тоабу. Марксизмах творчески пайда эцара образец я Советски Союза Коммунистически парти, из вIашагIъеллар — цун сийлахь-воккха кулгалхо В. И. Ленин. Цо дегIайоалайир марксизм кердача исторически эпохага хьежжа, империализманна масса а оагIорахьа а анализ йир, социалистически революце теори бе еллар болхлой классана, вай мехка социализм а коммунизм а хьалъяра наькъаш белгалдаьхар.

Таханарча ханара Коммунистически манифест я аьннача КПСС кердача Программа тIа дегIаенай марксизма-ленинизма идеяш.

Марксизмана-ленинизмана тешшаме йола Советски Союза Коммунистически парти вошал дола кхыча мехкий коммунистически партеш бIубенна йолх Маркса, Энгельса, Ленина хьийхача, дерригача дунен тIа социализм а коммунизм а котъяргйолча новкъа.

ПАРТЕ ТЕШАМЕ ГЕРЗ

КАРАГІДАЬННАРАШИ ДЕ ДЕЗАРАШИ

Района экономиках, къаьстта юрта боахам дегІабарах, социалистически яхьах, совхозийи предприятейи, гІишлош еча а кхьча боахамий а организацей балхах долча дешаша дІалоац тха районни газета оагІонаш тІара дукхагІа йола моттиг.

Хьалха латтачарехи производства новаторехи, цар опытах, Іилма карагІдаьннарех, боахамий чурча хьалехи торонехи, производстве царех пайда эцара наькъех лаьца дувц газето.

ДегІайоагІаш латта промышленность а йолаш юрта боахама район я тха яр. Цудухьа юрта боахамах а промышленностах а материалаш хул газета оагІонашта тІа.

Хьайбаш леладеча боахамех лаьца изъяь массеха критически статьяш кепа техар газето. Масала: «Шура кІезига хІаний?», «Вовкъамаш хьатІа хІана лийлхад духхьашка даккача шинарий?», иштта кхьяраша. Хьалхара статья «Октябра 40 шу» яхача совхоза Долакха-Юртарча отделене болхлошта критика еш я, хІаьта шолларІчу тІа — «Экажевский» совхоза хьайбаш леладерашта.

Дукха статьяш арайийлар кхашкарча балхашта хетаяь. Царех цхьа-яраш ераш я: «Шерра юкъейоалае хьалха латтача боахамий опыт», «Звеньяш вІашагІйохкаш латт», кхьяраш а.

Касталашка цІи хезача звеньевой Первицкий Владимира яздаь «Говзал цаІ йолча доттагІашка» яхача дувцара кепа техар газета оагІонаш тІа. БІаьсти хьажкІий кхашка бе безача технологически балхах лаьца дувц цу тІа.

Газета тІа яздаьр дар йоацаш доввзар.

Хьайбай боахамашка хьежача газета действенность даккхлуга дика зе луш да.

Белгалдаккха деза, хІанз газета оагІонаш тІа каст-каста юрта боахамий специалистий материалаш араювлаш хилар. «Октябра 40 шу» яхача совхоза вокххагІволча агронома нов. Яндиева «БІаьстан кхашкарча балхашка техниках дикагІа пайда эца» яхеи, цу совхоза вокххагІволча зоотехника нов. Дзаурова «Шура яккхара план — ханал хьалха» яхеи статьяш араьлар газета тІа.

КПСС ЦК мартовски Пленума решенешта пропаганда яраи уж кхоачашъяраи боккха теркам тІабохийт газета редакце. Пленума соцама, цу соцама йолча къахьегамхой откликашта, КПСС ЦК мартовски Пленума итогаши райпарторганизацей декхараши дийцача райпартактива собранех йолча материала кепа техар газето.

Газета оагІонаш тІа дика гойт бІаьстан кхашкара балхаш, белгалбоах производстве хьалха латтараш.

Боккха теркам тІабохийт газето коммунистически кхетамца нах кхебара. Массово-политически, культурно-просветительни болх чІоагІбара, бераш кхедара, ширача зенерча гІулакхашта духьал итташ статьяш арайийннай укх шера газета тІа.

Газета оагІонаш тІа къахьегамхой вахарен культурен дешаех яздий а хул.

Газета редакце балхаца иштта кхоачамбоацараш а да. Йоккха яц рабселькорий актив. Цахаддаш газетаца дакъа лоацараш кІезига ба. Авторски активацара болх тоабе беза редакце. Газетаца болх бе дукхагІа юкъеоза беза къахьегамхой, къаьстта производстве хьалха латтараш. ТІаккха шийна хьалхашка латтача декхарах дикагІа лоархІаергъя газета редакци.

Н. СМИРНОВ,
КПСС Наьсарен райкома инструктор.

ИШТТА БОЛХ БУ ШТАТЕ ЙОАЦАЧА ОТДЕЛО

Кепа йоазон ди из дерригача халкъа цІей да. Из традиционни цІей колхозхошеи совхозий болхлошеи укх шера деэду КПСС ЦК мартовски Пленума решенеш вахаре кхоачашъяра лоаттабу къовсам баьржача хьалашка.

Кхехкаш латт кхашкара бІаьстан балхаш. Семилетка тІеххьарча шера мехка дукхагІа юртбоахама продукташ яха гІерташ ба къахьегамхой. Цу хьалашка боккха лоархІам болаш да советски кепа йоазув. Цо тІахьех халкъ турпала гІулакхаш де.

ТІеххьарча хана чІоагІа дегІаденад газетий редакцешка общественни хьисапе болх белга. Масалана доаладергда аз «ЦІе байракх» яха КПСС райкома орган йола районни газет.

Цу газета оагІонаш тІа къаьгга дувц семилетка рубежаш бахьан, юртбоахама производства дерригa доакъош дегІадоаладара лоаттабеча къовсамах колхозхой, совхозий болхлой вахарах. Белгалдаккха дезаш да «ЦІе байракх» яхача газето производственни бригадай вахар а денна хьахьоккхилга. Лаьттан хІара гектарах рационально пайда эцара дешай чІоагІа терко ю газето. Бригадираша, агрономаша, зоотехникаша, юртбоахама производстве хьалха латтараша шоай опытах дувц цун оагІонаш тІа.

Геттара дика лерхІ газет дешараша юртбоахама хьалха латтараша шоай выступленеш тІа шоай балха опыт наха дІайовзийтар, колхозийи совхозийи экономика айяра дешаш дувцар. Укх шера цІаккха ца хиннача тайпара дика хьахьекхал тха газето мишта кийчлора боахамаш бІаьстан балхашка. Рейдови бригадаша кепа йийттача материалаша доккха новкъостал даьд боахамашта, долаш дола кхоачамбоацараш ханнахьа дІадахара. Дукха выступленеш яьй газета оагІош тІа звеньевойша, бригадираша, боахамий специалисташа 1965-ча шера тІаийца декхараш кхоачашдара къовсам мишта лоаттабу дувцаш.

Бакъда, цхьадола кхоачамбоацараш а да газета балхаца.

ХІанз а кІезига выступленеш ю колхозий председателаша, совхозий директораша, тракторни, кхаш деладерий бригадай бригадираша — дуккхачарна кулгалдеча наха. Геттара кІезига яду газето гулгалхоех, цар балха стилах, цар къахьегамхошцарча гІулакхех. Цу даькъа новкъостал де йиш я боахама хьал довзача, производствана гаргагІа болча тха управленей болхлой. Цхьабакъда, цун бехке тха штате йоаца отдел а я. Управлене дуккхача болхлоша пайда эцац газета трибунах. Из доккха тІалат да.

Сона хетачох хьатІаэттай, боахам лелабераша нахапа — къахьегамхошца юкъарча собранешка санна газеташца къамаьл де деза ха.

Х. ЯЛХАРОЕВ,
Шаьла «ЦІе байракх» яхача районни газета штате йоацача отдела заведующи, районни управлене керттера агроном.

ГАЗЕТ ДЕШАРАШТА ХЕТАРАШ

СОНА ЛОВ

«Сердало» газет массаза а деш аз. Тхона юрта боахама болхлошта пайданера материалаш дукха хул цу тІа. Бакъда, тхоай района балхех лаьца газета тІа каст-каста яздеш хилча бакъахьа-м хетар сона. Масала, белгалъергъя вай тха совхоз. Укхаза хІанз а дукха да кхоачамбоацараш, лерттІа доаз дац боахама. Бакъда, шоай декхараш толамца кхоачашдеш бола производства дика къахьегамхой дукха ба тха коллективе. Масала, доярка Доскоева Гучас укх шера хьалхарча квартале хІара кхоабача Іаттагара 358 килограмм шура яьккхай, планах яккха еза хинначул дукхаза а дукхагІа хул из. Цун новкъоста Кондрачук Евдокияс яьккхай хІара кхоабача Іаттагара 333 килограмм шура. Тха совхозе дикагІдола толамаш да уж. Юрта боахама кхьча доакъошка а ба тха балха хьалха латтараш. Царех лаьца а язде деза. Цо кхы а дикагІдола толамаш дахара цар хьинар айдергда. Совхоза болх тІехьашка тетташ долча кхоачамбоацараршта юхе гІолла тІехвувла йиш яц. Цудухьа, тха совхозах лаьца каст-каста яз а деш дикагІа хьокхамаш дахара новкъостал деши дог ураоттадеши газет хилар лов сона.

Х. БАТЫЖЕВ,
МалгІабика района «Ингушский» совхоза механизатор.

ТХА ДОТТАГІА

Дика а пайдане а хІамаш дукха ду газето из дешачоа. Цу тІа каст-каста корайоагІаргъя хьехам луш йола статья, толашагІа йола опыт, сакъердаме дувцар, очерк, стихаш. Газет дешаш хилча, дика довза йиш я вай республика культурни къахьегамен вахар.

Тха районах йола материалаш а хул газета оагІонаш тІа. Тха района дикагІа болча къахьегамхоша дувцараш а корадоагІа, тхона критика еш моттигаш а хул. Ма хоза хет тха юртбоахама производстве хьалха латтарий опытах лаьца яздаьр дешаш, хІаьта ма эхь хет совхоза кхоачамбоацараш дувцаш йола заметка газета тІара корайича. Газета тІа еча критико тхона новкъостал ду кхоачамбоацараш дІадахара, тхоай болх беркат дикагІа хургдолаш вІаштІехьбаккхара.

Вай писателийи поэтийи произведенеш тІа а йолаш хан-ханнахьа араювл литературни оагІош. Цар тІара деша йиш я керда дувцараш, стихаш. Из дика традици дІахо йихьача бакъахьа хургда.

Цхьабакъда, са безам ба газетах доалха цхьадола кхоачамбоацараш белгалдаха а. Цкъаза цу тІа араювл йоккхий а тІатІоллара язъяь а йола статьяш. Наггахьа мара хилац газета оагІонаш тІа фельетон.

Уж кхоачамбоацараш атта дІадоахалургдолаш да а дІахо йодача хана газет кхы а сакъердамегІа хургда а аьнна хет сона.

Х. КОРИГОВ,
МалгІабика района «Ингушский» совхоза свекла лелаеча звеной звеньевой.

Газетацара бувзам

1958-ча шера дена «Сердало» газет дешаш ва со. ХІаьта аз ца ешаш цхьаккха номер йиса а яц.

Газеташ дешача сона довз вай мехкара меттел доазол дехьара а дерригa кердадараш.

Къаьстта безам тІабодаш еш аз юрта боахама специалисташеи производстве хьалха латтарашеи язъяь материалаш. МоллагІа цхьа керда метод балха юкъеяхьарах, механизатора дика толам баккхарах лаьца газета тІа айса дийшача из опыт хьа а ийца балха юкъеяхьа хьож со.

Сона хетачох газето дукхагІа терко е езар хьалха латтарий опыта пропаганда яра дикагІйола методаш йоаржаяра гІулакха, дукхатІа язъе еза юрта боахамах лаьца.

Къаьнача замах юхедисача зенерча гІулакхашца къовсам лоаттабар санна дола таханарча денношкарча дешаех лаьца кІезига дувцац газета оагІош тІа. Общественна шоашкара цхьаккха пайда а ца беш харц наькъаца бІаьхий хила гІерташ болча наха нийса критика ю газето.

ХІара бетт-бетта газета тІа арайоаккх литературни оагІув. Белгалдаккха дезаш да цу номерга дешараш чІоагІа хьежаш хилар. Сона чІоагІа лоІам хул Яндиев Джемалдина стихаш, Ведзижев Ахьмада дувцараш дешаш хилча.

Б. КОДЗОЕВ,
Наьсарен района «Октябра 40 шу» яхача совхоза механизированни хьажкІаш лелаеча звеной звеньевой.

Тха корреспондентаща дувц

ДІАХО А ЯЗДЕРГДА АЗ

Ленински «Правда» хьахинна ди—5 май дездеш советски общественносто массаза белгалбоаккх кепа йоазон лоархІам, марксизма-ленинизма сийлахь-йоккхийча идеяшцара, коммунизм хьалъяра практикацара цун бувзам. Газето дизза дакъа лоац вай халкъа къахьегама вахарца, партеи правительстваи оттаяь мероприятеш чакхъяхара царна новкъостал ду. Газета оагІош тІа каст-каста язду аз а. Мехкдаьтта доаккхача мастералла болх беш волча сона лов тхоай коллектива толамех газета тІа язде.

Са заметкаш тІа тхоай коллектива вахарера балхацара кердадар белгалдаккха гІерт со, дешачо из Іойийшача тха опыт дІаэцаргйолаш а цунах пайда баргболаш а хилийта. Хала бале а, бакъда, безам тІабодаш болх ба рабкора бар. Цахаддаш шийн балха говзал лакхъярца къахьегамцара дерригa кагий дараш белгалдаха, довза ховш хила веза из.

ДІахо йодача хана МалгІабика мехкдаьттахоех каст-каста яздеш хургва со.

М-С. МАРЗИЕВ,
«Малгобекнефта» НПУ кхоалагІча промысла мехкдаьтта даккхара мастер.

Бакъахьа хургда

Йоккха дега гІозале йолаш ди да кхоанара дар. Кепа йоазон ди. Дерригача прогрессивни адамлен вахаре кепа йоазоно мел дакъа лаьцад а хІанз лоац а ховш да.

Газета тІа яздеш айса хьабенача наькъагахьа юхахьажа безам боагІа са. ХІара газетчика шийи никъ ба. Цхьабакъда, сайх газетчик ала хІанз а хьалха хет сона. Саккетама вахар дІадоладелча денз се газета тІа язде воллавеннав аьнна хеталу сона. ЧІоагІа безам тІабодаш дезаденнад сона газет. Сона хетаргахьа саго цкъа газета тІа яздой дІахо яздеш дІагІоргва из.

Боккхача безамца дагавох сона газет язде воллалуш хьалхара тІабаккха сайна новкъостал даь саг. Наьсарен района «Ленина никъ» яхача газета редактор Даурбеков ва из.

Дукха ха ялалехьа са статьяш кепа етта йолаелар районни газета тІа меттел «Сердало» яхача республикански газета тІа а. «Сердало» оагІош тІа яьннача хІара статьяс хьинар совдоаккхар са. Сих-сиха, дикагІа язде гІертар со. КІеззига ха яьлча сох хилар цу газета массазара штате воаца корреспондент.

Кепа йоазон ди хиларца дувзаш дІахо йодача хана газета тІа хилча сайна бакъахьа хетараш дувца безам бар са. Белгалдаккха дезаш да эш-эшача темаех йола материалаш газето кепа йийтта а етташ а хилар. Шоай балха опыт дІа-юха луш газета тІа каст-каста язду производстве хьалха латтараша, специалисташа.

Цхьабакъда сона-м се автонаькъаш даххара специалист хиларах тарра цу темах лаьца йола статьяш газета тІа дукхагІа араювлаш хилча дикагІа хетар. Автонаькъаш дехкача хІанз геттара дукха кердадараш юкъедихьад оаха. Цудухьа, специалисташта а иштта кхьчарна а боккхача пайдане хургда цу темах лаьца хоадамболла статьяш йийшача. «Сердало» дІахо а дуккхача дешарашта пропагандист а хьехархо а хургда аьнна хет сона.

У. ГАГИЕВ,
доруправлене планово-производственни отдела начальник.

Тхона эшачунга а хьажа

«Сердало» газета штате воаца корреспондент се хиларах тарра, вай кепа йоазон ди дездеча дийнахь газета оагІонашта хилча дика хеташ дар ала лоъра сона.

«Сердало» газета арайоала хІара номер ца ешаш дІаяхийтац аз. КІезига хилац цун оагІонаш тІа актуальни дешаех, таханарча ден темаех лаьца материалаш. Газета тематика даим эргаши сакъердамеи хул. Кепа етташ араювл механизаторий, инженерий, юртбоахамеи промышленностеи специалистий материалаш.

ДикагІйолча оагІонашца цхьана газета ледардар а белгалдаккха лов.

Масала, кІезига нийслу газета оагІонаш тІа рейдови материалаши критически статьяши. Сона дагаягІац газета тІа тІеххьара фельетон хинна ха. ХІаьта вай критика е хІама дац аьлча, бакъдац. Вайна новкъа дале а дІаяхача ширача заман зене гІулакхаш леладераш, дукха истий кхувлараш, наьха хьакъ даа гІертараш хІанз а болаш ба вайна юкъе. Духхьал, хинначох хоам барал совгІа, наха кхетам балеи дикача масалашца уж кхебеи деккарийла да газет.

КІезига теркам тІабохийт газето кагирхой вахарах йолча лоархІамерча темана. ХІаьта газета оагІонаш тІа каст-каста кепа етташ араювлийта езар уж материалаш. Общественни балхаца дакъа а лоацаш, дешача, дика къахьегача зІамигача сагах лаьца сакъердамеи дог айдолийташи язъяь корреспонденцеш е зарисовкаш кагирхошта сакъердаме хургъяр аьнна хет сона. Темаш дукха я.

ДІахо, редакцешка хила езача семинарашка цІаккха а хиннадац тхо, штате доаца корреспонденташ. Семинаре дукха хьакъал лургдар опытни газетчикаша. Оаха ца кхетаду дешаш цар тхона хьадовзийтарг а дар, тІаккха дІахо йодача хана тхоай де дезачун хьалхе а план а оттаергъяр оаха.

Из дерригa а аз хІана ях? Шийи рабкорашцареи селькорашцареи бувзам мела лоаттабу газето.

Юххера а, ала лов сона газета из нахацарча бувзамах латтила.

Б. ТИМУРЗИЕВ,
Наьсарен «Электроинструмент» завода вокххагІвола технолог.

ЦИФРАШИ БАКЪДАРАШИ

1962-ча шера «Правда» итт шу дузача хана РКП(б) ЦК соцам бир хІара шера кепа йоазон ди дезде аьнна. Парте XI съездо из соцам могабир «Искра», «Вперед», «Пролетарий», «Правда» яхача а иштта кхыдолча а большевикий газетий а журналий а редактор а организатор а хиннав В. И. Ленин.

1965-ча шера 27 мае 60 шу доал (1905) «Пролетарий» яхача большевикий легальни доацача газета хьалхара номер араьлна.

Кепа йоазув шоай бе долла гІийртача Революце дІаяьхача эксплуататорски классашта духьал арадаьккха дар 1917-ча шера 10-ча ноябре «Правда» тІа араьнна Советски Іаьдала кепа йоазонах дола хьалхара декрет.

1918-ча шера гурахьа ше язъьча заявленех советски журналистий профсоюзе дІайийцавар В. И. Ленин, номер цаІ йола членски билет а дар цун.

1964-ча шера вай мехко дездир эрсий книжкаш кепа тохара 400 шу дуза ди. Книжкаш арадахарга диллача Советски Союз дунен тІа эггара хьалхарча моттиге я. Дунен тІа арадоала хІара диълагІа дола книжка — вай, советски да. ХІара денна СССР-е арадоал 3 миллион совгІа экземпляр книжка.

Советски Іаьдал латтача шерашка К. Маркса, Ф. Энгельса, В. И. Ленина произведеней тираж СССР-е 400 миллион гаргга экземплярага дІакхаьчай.

Эзарнел совгІа журнал, 5 эзар совгІа цІи йола газет арадоал СССР-е.

«Правда», «Известе» дукхагІа дола дакъа Москвера самолеташца хьаккхухьача матрицаш тІера кепа тох Советски Союза итташ йолча городашка. Из да эзараш километраш столицана гаьна бахача советски наха москвичашца цхьана керда газеташ дешилга.

Шийна чуйоагІаш йоккха общественни контролерий — рабселькорий актив а йолаш газеташа хІара денна новкъостал ду партийно-паччахьалкхен тІахьожама органашта — царна лаьрххІа йола подборкаш а оагІош а арайоах.

Болхлоех, колхозхоех, интеллигенцех вола 5 миллион совгІа саг ва кепа йоазон балхаца рабселькораш болаш дакъа лоацаш.

1964-ча шера дуккхача газеташеи журналашеи дездир шоай юбилейни денош. Январь бетта 40 шу дизар «Красная Звезда» яха центральни тІема газет арадала доладенна.

В. И. Ленина инициативах арадала доладеннача «Работница» яхача большевистски журнала хьалхара номер арахийца 1964-ча шера 8 марта 50 шу дизад. ХІанз цу журнала тираж 4 миллион экземпляр совгІа я.

Апрель бетта 40 шу дизад КПСС ЦК «Коммунист» яха теоретически а политически а журнала хьалхара номер араьлна.

1964-ча шера сентябрь бетта араьлар «Сельская жизнь» яхача газета итт эзарлагІа йола номер. Газета Къахьегама Цеча Байракха орден еннай.

1965-ча шера денз хІара бетта арадувла доладеннад юрта бахача берригача къахьегамхой доттагІа, царна дуне, сакъердаме бакъдараш, кердадараш довзийташ дола «Нива» яха журнал.

Духхьал кагирхошта (студенташта, школьникашта, болхлой а юртарча а специалисташта, комсомольски вожакашта) лаьрхІа дола «Зубастик» яха журнал арахеца йолаеннай «Крокодил» яхача популярни журнала редакци 1965-ча шера.

ИНЖЕНЕР, КОРРЕСПОНДЕНТ

Редакцера болх дІаболалу даьхкача письмошка хьажарца. Сигала бесса, баьццара, кІай... бос болча конвертий письмош хІара денна Іов редакционни истола тІа, тІехь-тІехьагІа дукхагІа хул уж, лакх а лу, тайп-тайпара а хул цар чулоацами яздара формеи. Цо чІоагІа гІаддуг тхо, газетчикаш. ХІама бе-башха ца хета нах тІа-тІа кІезигагІа хулаш хиларо, дикадар белгалдоахараш дукхагІа хьахиларо, цар кхоачамбоацарашта хаьдда критика еш, хьалкъале дар, хьехам лур лохаш уж хиларо дега чура гІадвуг.

Денача письмо тІара йоазув бІарга ма дайнге а, из хьан яздаьд тхона ховш бола автораш ба тха. Уж ба тхога хаддаза яздеш бола тха штате боаца корреспонденташ болхлой, колхозхой, хьехархой, лораш, инженераш, агрономаш, мастераш...

Айп доацаш продукци арахеца саратовцаша дІадоладаь гІулакх Грозненски химически комбинате шерра дІа а доаржадаьд, из бахьан долаш коллективо дукха мах бола мехкдаьтта продуктай тоннаш кхо а яьй, аьнна хоам бера. Цунга хьажа веза, хІаьта редакце мел вар цхьацца болх болаш мукъавацар. Оаха телефон тох болхлой корреспондентага Костоев Бесланага. Из хоам тахка а техке, цунах яздар тІадулл цунна. Тхона хов гІулакх тешаме чакхдоаккхаргдолча сигнал кхаьчалга. Шийна тІадилла гІулакх цо чакх ца доаккхаш е кегадаь моттиг хиннаяц цІаккха а.

Хьинар долча, хІама довзара тІера волча рабкора чІоагІа, ха а низ а кхо ца беш, гулъю факташ. Шийна бІаргадайнари хезари вІаши дуст, болхлошца, инженерашца, мастерашца, партийни болхлошца къамаьл ду.

ШоллагІча дийнахьа ше заводе балха дІавахалехьа Іурра редакце чувоагІа Беслан, моаршал а хьатте, оал редакце задани кхоачашъяьй аз. Хьакхоач цІенхаштта дика язъяь корреспонденци. ГаргагІарча номер тІа арайоал еша дог доагІа «Керттердар»—продукце дикал» яха корреспонденци.

Коммунист Костоев Беслан газета тІа яздеш вола дукха ха я. Ше Грозненски мехкдаьтта института студент волча хана язйир цо ший хьалхара «Практико новкъостал дир» яха заметка. Кепа теха арадоалача газета тІа эггара хьалха араьннача цу заметко, хьалхара бІаргадайнача шийн къамаьло ма чІоагІа гІадвигар Беслан.

Цу хана денз ялх шу даьннад. Цул тІехьагІа рабкора язъяьй итташ корреспонденцеш, зарисовкаш, заметкаш. Царех хІаранеца холу уж язъеча автора шийн тайпара йола манера. Коллектива производственнии общественнии вахар, болхлоша доаха къахьегама толамаш, плани социалистически декхараши кхоачашдара тІехьа цар лоаттабеча къовсаме эшаю халонаш хьахьоккхаш тайп-тайпарча темаех язъяь уж кІоарга чулоацам болаши еша дог доагІача формах язъяьи я.

Костоев Беслана оамала юкъе белггала хІама да ше язъяь арайоалача материала дувцар шеко йоацаш бакъдар хилара тІакхер. Нагахьа санна цо критически корреспонденци язйойя, из цхьалер йоацаш йойтаргъяц Беслана, цу тІа дувцача кхоачамбоацарех доагІар ца дайтача соцаргвац из. Натахьа санна цу цеха установка коллективо дІадоладьча цхьан дика гІулакхах е цхьан дикача сагах яздойя, тІаккха из хІама махулла дукхагІа болча наха дІадовзийта гІерт.

Дукха беза Беслана газета болх, из чІоагІа вувзавенна ва редакцеца, цо хаддаза лакхъю шийи яздара говзал. Цун истола тІа гургда шоана язде Іомалуча журналисташта говзал хьехаш дола тайп-тайпара пособеш.

10—15 газети журнали ийду Беслана. Ше санна яздеш болча новкъостий говзал Іомаяра доккха новкъостал ду цар рабкора. Беслана къоаламца белгалйоах цар тІа къаьстта йола моттигаш.

Кердачун, дикагІдолчун зІыргаш лахар, уж дІахо дегІадоаладара эша кІийле шеръяр, кхоачамбоацарашца коммунистически принципиальность йолаш къовсам лоаттабар, уж чехкагІа дІадохаргдола наькъаш гойтар, хІаьта керттердар—коммунизм хьалъяра сийлен декхараш кхоачашдара къахьегамхой оарцагІбахар — уж да инженер хиларал совгІа рабкорах Костоев Бесланах доахка дика гІулакхаш.

М. АУШЕВ.

ПАЙДАНЕ ГIУЛАКХ

Са безам ба юрта боахама специализаци ярах долча деша хьакъехьа сайна хеташ дар укх статья тIа дувца.

Лаьттай эргалони хаоттама хьалашкеи диллача кхаь зона екъа йиш йолаш я вай республика:

Хьалхара зона—Тиркал дехьара районаш (Наурски, Шелковской). Цу районашкара боахамаш хIанале а специализаци яьраш санна лархIа йиш йолаш да. Цу районий юрта боахама доакъой керттера тайпаш да: дукха пайда луш дола кIаьа тха дола жа леладелга, комсаш лелаелга чIоаггIа дегIалена хилар.

Боахама уж тайпаш, ка маьхал а йоалаш, леладе йиш я Наурски Шелковскойи районашкарча колхозашеи совхозашеи лелалаь па Iеш, Тирка йиста районерча дукхагIа долча боахамаша а, Грозненски юртарча районерча боахамий цхьан даькъо а (хьехаераш я хIанз Грозненски района чуйолхаш йола хьалха хиннача Старо-Юртовски района территоре тIа яда колхозаши совхозаш), хIаьта иштта Гудермесски районерча цхьадолча боахамаша (Тирка йисте дадараш).

ШоллагIа зона — лоамашта юххера яр — Гудермеса, Шаьла, Урус-Мартана, Ачхой-Мартана, Сунженски, Наьсарен, МалгIабика районаш. Цу районашка да аха йиш йола дукхагIа дола лаьтташи бахаш дукха нахи.

Республика юхаметтаоттаьчул тIехьагIа цига бахаш бола юрташкара нах шозза гаргга дукхагIа хиннаб, хIаьта хIамаш дIаювш дола лаьтташ хьалха шоаш хиннараш да, хIамаш дIаювш долча лаьттай структура а лоадама хувцаеннаяц. Иштача хьалашка цу зонерча хIамаш дIаювш долча лаьттай структура овлангара дена эргаяккхара торо хулийтаргья юрта боахам чIоаггIа дегIабоалабеи цун ларда тIа пигара дукхха а колхозаши совхозаши тIехьаюсаш хилар дIадаккхареи меттел цунца цхьан цул кхы кIезигагIча лоархIаме доаца декхар кхоачашде а бахаш болча наха бе болх хилийтар Iалашде а.

Цудухьа оаха лерхI цу зоне латта гIулакхаш тоадара никъ лоамашта юххерча районашкарча хIамаш дIаювш долча лаьтташка дикка технически культураш дIаер ба аьнна.

Ший хана республика пачхахьалкхен плано йоаггIаш йола расчеташ яьяр: цар хьахьокхар наха бе болх хилийтара дош керттерча даькъе къоастадараи боахамаш рентабельни хилийтараи цу зоне кIезигагIа але а фабрични шекара свекла 30—35 эзар гектари тхьамка 3—3,5 эзар гектари дIадувш хила дезилга. ХIаьта а иа укхаза деш дац.

Уж белгалъяь технически культураш нийсъяь дIаювлга севооборотий бокъонашка диллача вIаштIехьадоалаш дац яхилга вIалла юш доацар да, хIана аьлча 30—35 эзар гектара тIа дIайийнача шекара свеклас дIалоацар оахача лаьттай 10 процент а хилац, хIаьта тхьамка дIалоацар 1 процент кхоачаш а хилац.

Тхьамкана дукхалъяьккха яр ший тайпара йола «теори»: сушилкашка миллионаш ахча гIоргдола, хIаьта колхозашкеи совхозашкеи сушилкаш хьалъе ахча дац, яхаш. Из дувц, «Автуринский» совхозо хьахьоккхача тайпара сушилкаш хьалъярга дIададар вIалла а лоадаме хIама доацашехьа а. ХIана вай тешаш да дика Iунал деш хилча шекара свеклаи тхьамкеи вайцигарча хьалашка дика хьувкъаш хиларах. Масала, Грозненски опытни станце дукххача шерашка гектара тIара 500—700 центнер шекара свеклаи 25—30 центнер тхьамкеи доаккх. Цо хьахьокх, нагахьа санна вай совхозаши колхозаши цIенхаштта шекара свеклаи тхьамкеи леладеш яларе, из царна мел пайдане хургдар.

КхоалагIа зона — лоаман районаш (Ножай-Юрта, Ведана, Советски, хьалха хинна Первомайски районаш).

Дукхха а дийцад, цу районашкара боахамаш малагIча оагIорахьа ледадича бакъахьа хургдола, яхаш. Цхьабараша йоахар цигара колхозаш хьайбаш леладара (нонагIа дукха лаьрхIа дараш а леладеш) тIаераае еза, вокхарна хетар колхозаш бешамаши пожкарийи леладарга ядар бакъахьа да, аьнна.

Ала дезаш да вай республикерча лоаман районашка хьайбаш леладелга а хIаьта иштта бешамаши нокхарийи леладелга а дегIадоаладара геттара дика хьалаш долаш хилар. ХIаьта а хьайбаш леладелгеи бешамаш лелаелгеи дегIадоалалар керттера проблема яц лоаман районашка. Керттера проблема лархIа езаш да цигарча, аха йиш йолча, кIеззига мара доацача лаьттаех пайда мишта ийбергбола яха дош. Из къоастаде деза, лоаман районашка бахаш бола нах дикка дукха хилар теркал а деш, колхозаш рентабельни хургйолчеи цунца цхьана бахаш болча наха бе болх хилийтара декхар кхоачашдергдолчеи тайпара.

Даьча дерригача лоархIамаша йоах из декхар керттерча даькъе кхоачашдергдола культура хо леладелга да. Ерригсоюзни Мытишински хо лелаеча Iилма-тохкама института новкъосталца вай вIаштIехьдаьннадар 1959 шера Украинера дIадогIаш дола хон саьргаш дахьилгеи цу шера гуррахье а лоаман районашкарча колхозашта дIадогIа хаьгаш далар духьа уж «Красноармейский» яхача совхозе 2 гектара тIа дIадогIилгеи. ХIаьта а, тхьамка а санна, из культура а йитар са ца долийташ. Цхьабакъда, хо цхьан гектаро колхозашта пайда бала йиш яр вай республикерча цхьайолча лоаман колхозашта шера хулаш бар миссел. Хоно цкъа дIадегIачул тIехьагIа вIаштта 20 шера хьувкъам тел, кхы дIадогIа а ца дезаш. Из дIадогIара эш ерригача лоаман районашка шортта йолаш йола хьуи (бIоагIий) из хьалдувза аьшкасаьрги. Лоаман колхозашка итт-итт е пхийтт-пхийтта гектара тIа хо хилча кхоачам ба уж ерригаш а рентабельни хилийтара.

Иштача гIулакхаша, хIамаш дIаювш долча лаьттай структура дукха пайда луш йола технически культураш ма хулла дукхагIа юкъеккхувлара оагIонгахьа эргаяккхара дош геттара ший ханнахьара а лоархIамер а дош да; дукхача хьале цунах тийша да вож, кхы цул кIезигагIча лоархIамера доаца дош — лоаман районий колхозашка баха а бахаш, болх ца беш болча дуккхача наха бе болх хилийтара дош.

Севооборота технически культураш юкъеяхьара тIехьа се вале а, аз лоадам боаца хIама вIалла а лерхIац ялаташ дIадувш чуийделга, хьайбаш дукхагIа а дикагIча фух а хулийтилга, ма хулла чIоагIагIа бешамаши, комсаши, юрта боахама кхылола доакъоши леладар дегIадоаладелга. Вай яха а яьхад, яха а ях уж культураш Нохч-ГIалгIай республика эрг-эргача зонашкарча дукха тайп-тайпарара боахама доакъош леладеча юртбоахама производстве керттеръяраш хила езилга.

А. БУЗУРТАНОВ,
экономист.

БЕРАШТА—ЛЕРТТIА КХЕТАМ

Кхувш йоагIа тIехье хьалкхеяра йоккха моттиг дIалоац советски школа. Марксистско-ленински мировоззрени йолаш нах кхебара пхьоале я из.

Шоаш хьехача берашта дика знани ялараl совгIа царца боккха кхетама болх бара творчески къахьеташ бола хьехархой дукха ба района школашка. Царех цхьабарех лаьца дувца безам ба са. Наьсарен-Вокзалерча бархI шерарча школа юххьанцарча классашка 17 шера болх беш я Новикова Мария Ильинична. Низкхо ца беш къахьег цо берашца. ДIачу ца доалаш цхьаккха бер юхе цадусаш Мария Ильиничнас болх бу ер кхоалагIа шу да. Хьалха дена хьадоагIа комбинированни урокаш хьехалга дIа а тесса, керда хьехача материалащца цхьана хьалхагIа Iоамаьраш керда йоахаш а чIоагIъеш а дика вIаши ювзаш а хьех нов. Новикова. Дерригача бераша (кхыметтел эггара вогIа дешараша а) бизза болх бу урокашка. ЭсалагIа дешарашта, новкъостал эшарашта цахаддаш бIарг тIалоаттабу хьехархочо. ХIара дешархочун ше дика дешарпхиларах тешам болийтара дукхха низ тIаботийташ къахьега дийзар нов. Новиковай. Боккхача пайдане а чулоацам дика болаш а хул цо берашта луш йола урок. Массаза а темах бе безача балха план оттаеш, керда материал Iомаеши хьалха йийшар чIоагIъеши малагIча методех, приемех пайда эца беза хьож хьехархо. Эрсий меттеи дешареи урокех дешархой мотт шаьрра дIалувш хилара керттера уйла тIайохийт цо. Программа эггара чоалханера разделаш ловзаращца чIоагIъю Мария Ильиничнас. Ловзаращца атта а берашта шоашта хо ца луш а шаьрлу мотт. ХIара урокаш дидактически материалах пайда эц хьехархочо. Программа из е вож раздел дешархоша мишта кхетаяьй гучадаккхара новкъостал ду цунна цу гIулакхо. Берашта кхетам балара а дукха балхаш ду М. Н. Новиковас.

ЧIоагIа дукха езаш а лоархIаш а я Наьсар-Кертерча юкъерча школа тIехдика хьехархо Даскиева Мария Павловна. Деррига ший вахар берашта кхетам балара гIулакха дIаденнад цо. Дисциплина а тIерча гIирса а белгала да цо хьеха бераш. Школа коллективе дика мал дола кердадар царгара дIадолалу. Шоай педагогически болх керда дIаболабаьча хьехархошта массаза а новкъостал ду Мария Павловнас: берригача хьехархой урокашка ух, тематически поурочни планаш оттаяра новкъостал ду, ше болх беча юкъа гулъяь йоккха опыт дIайовзийт, юххьанцарча классашкара хьехархой методически литература кердачох кхетабу, самообразованена мегаргдола литература могаду нов. Даскиевас. Шийх доккхал ца деча, къахьегам а ший болх а, къаьстта бераш дукха дезача кхалсага доккха баркал ала а цо доккхий творчески толамаш дахар а лов тхона.

Т. ОВЧИННИКОВА,
Наьсарен райОНО методист.

ДУКХАГIА ТЕРКО Е

КЪАХЬЕГАМХОЙ ХЬАШТАШ КХОАЧАШДАРА

Юртарча къахьегамхой материальнии культурно-бытовии хьашташ кхоачашдара дешашта чIоаггIа терко яьй КПСС ЦК мартовски Пленумо. Дукха балхаш дерга укх шера бахача наха ду бытови гIулакхаш тоадара, уж мел эшачунца Iалашбара вай республике а.

Духхьал нах санаторешкеи салоIача цIеношкеи бахийта путевкаш эца хьожадаьд 84 эзар сом. Вай республика укх шера пачхахьалкхен социальни страховане средстваех 2000 гаргга болхлочо салоIаргда, шоай могашало тоаергья курорташкеи салоIача цIеношкеи.

Юртарча къахьегамхой бытови хьалаш тоадара дикка къахьега дезаш я совхозий, колхозий профсоюзни организацеш, кхыйола юртбоахама болхлойи гIулакхерча наьхеи профсоюза организацеш. Дика лархIа мегаргболаш ба Грозненски опорно-хьоккхама совхозеи Грозненски района № 3 йолча сомий-баьца даарий совхозеи болхлой комитетий болх. Общественносто, профсоюзни активисташа дизза дакъа а лоацаш цу совхозашка хьалъяьй больницаш, столовеш, тикаш, цул совгIа хIара отделене клубаш я. Укхаза болх беш ба дукха кагирхой, хIаьта цахаддаш наьха йоакхо еш хиларах нах балхара дIабувлилгеи хьаувттилгеи геттара лохденнад.

Иштта дац гIулакхаш района чуйоагIача № 2 йолча баьца даарий-шурий совхозе. Цкъаза дукхха нах балхара дIабувл, керда бараш хьаувтт, массехк шера зе деш хьабоагIа боахам.

Юрта къахьегамхой вахара хьал тоадеча лоархIаме дакъа лаца декхарийла я профсоюзни организацеш, медицински болхлой, иштта торговле, культура учрежденеш.

Укх тIеххьарча шин шера наха бытови гIулакхаш деш йола керда 46 объект хьайийлай юрташка. Укх шера Наьсарен - Вокзале, Орджоникидзевски яхача станице, 15-ча шурий опорно-хьоккхама совхозе, кхычахьа хьалъе лаьрхIад керда объекташ. Юкъейоалаяьй наха бытови гIулакх ду керда формаш, мастераш юрташка ух.

Цхьабакъда, совхозийи колхозийи къахьегамхошта эшарашка хьежача дукха тIехьа латт юрта культурно-бытови гIулакх делга. Духхьала районни централшка хьалъяьй дукхагIйола бытови гIулакх ду предприятеш, дукхача юрташка йоацаш я уж.

Къаьстта вайнаьха бараш а болаш дукха кхалнах ба совхозе балхаш де безам болаш, хIаьта берашца цIагIа вита саг ца хилар бахьан долаш вIаштIехьлалаш цар из. Дукххача совхозашка, къаьстта отделенешка йолаш яц берий бешамаши яслеши. ХIаьта, берий учрежденеш хьалъяра 1964-ча шера хьахийца ахча 60 процент мара дIадахийтадац. Цу гIулакха бехке ба профсоюзий комитеташ, совхозий кулгалхой хинна ца Iеш, производственни управленей, юрта боахама министерства кулгалхой а.

Чубаха цIенош ца хилар бахьан долаш, дукха болхлой, къаьстта дояркаш, тоъац № 1 йолча шурий совхозе. Подрядчик йолча «Чечингельстрой» треста № 1 йолча СМУ гIишлонхой бехках соахка 1000 квадратни метр гаргга цIенош хьал ца деш дисад цу совхозе.

Общественни кхачеи торговлии вIаштIехьъяккхара доккхий балхаш де декхарийла я профсоюзни организацеш, боахамий кулгалхощца цхьана. Столовеши тикаши яц цхьайолча совхозашка. Духхьала хIамаш эцара итташ километраш дIа а ухаш балха тIерабувл къахьегамхой.

Общественни кхача тоабара доккха дакъа лаца тарлу ерригача совхозашка вIашагIйохканза ягIйоацаш йолча общественни огородаша. Цига дIае еза болхлошта, гIулакхерча наха общественни кхачанна тоъал коартолаш, баьца дааращ, технически культураш. Общественни огородашта дIаяла еза лаьттан участкаш, вIашагIйохка еза цига болх бергбола бригадаш.

Юрта къахьегамхой культурно-бытови гIулакхий цахаддаш йоакхо е еза, бакъда, хIанз кхашка балхаш сихденнача хана, Iалаьмате дукха гIулакхаш эш царна.

Цхьанна а бытови гIулакха балха тIера а ца бувлаш берригача механизаторашеи кхыча болхлошеи хьинаре къахьегаргдола гIулакх вIаштIехьдаккха деза.

БIаьстан кхашкара балхаш дIадоладеннад. цхьабакъда, массанахьа а кийчъяь яьннаяц кхашкара станаш. Механизаторашa салаIара эшараш дац цига, вIаштIехьбаьккхабац общественни кхача, долаш дац журналаш, газеташ, книжкаш.

БIаьстан культураш тIехдика дIаера, боккха хьувкъам чуэцара социалистически яхье баьннаб юрта къахьегамхой.

Совхозий, колхозий, кулгалхой, ерригача профсоюзни организацей керттера декхар да хIанз кхашка болх беш болча болхлой махулла дикагIа йоакхо яр, социалистически яхье тIаийца декхараш цар толамца кхоачашдергдолаш царна мел эшар дар. Цхьаккха ди ца туллийташ сиха кхоачашде деза хьоккхама агитаци а йолаш кхашкара станаш кийчъяра деррига балхаш. Цахаддаш тIахьожам лоаттабе беза столовей, яслей, берий бешамий, культурни учрежденей, медицински бытовии гIулакхаш деча учрежденей балхашта.

Кхашка къахьегаш болча болхлошта эшараш, бытови хьашташ Iалашделга дикагIа вIаштIехьдаккхар да вай керттера декхар.

Коммунизма материальни база хьаяра къовсам лоаттабар, сага йоакхо яр, къахьегамхой коммунистически уйланца хьалкхебар — уж да профсоюзни организацей керттера декхараш.

В. МАРЧЕНКО,
юрта боахамен заготовкайи болхлой, гIулакхерча наьха профсоюза обкома председатель.

КЕРДА ФО

КПСС ЦК мартовски Пленума решенеша дегаш а айдаь юрта боахам дIахо а дегIабоалабара хьинаре къахьегаш ба Шелковской района юрта боахама къахьегамхой.

Мартовски Пленума материалаш наха шерра дIайовзийташ дукха болх бу парте районни комитето. Хьалххе а оттаьча планах КПСС райкома пропаганда отделе цу хьакъехьа юххьанцарча партийни организацейи совхозий парткомийи секретарий совещани хилар. Цунца цхьана, парте райкомо района предприятешка, колхозашка, совхозашка партийнии советскии активацара 33 саг чувоагIа пропагандистски группа хьожайир. Бригадашка, колхозий хьайбаш леладеча фермашка къамаьлаш деш, колхозхошта мартовски Пленума материалаш йовзийтар цар. Из лоархIамера болх юрташкарча лекторски группашта а дIатIабиллар. Парте райкоме «Знание» яхача общества юххьанцарча организацей председателий совещани хилар.

Района совхозий ерригача ворхI партийни комитеташка «КПСС ЦК мартовски Пленума материалех массавола колхозхо дIаккхетавара даькъерча агитаторий декхарех» лаьца дешаш дувцаш совещанеш хиннай. Колхозхошца Пленума материалех 1855 читкеи беседеи яьй агитаторашa. Лектораша 182 лекци йийшай.

Массайолча колхозашкеи совхозашкеи Пленума материалаш ювцаш бригадни собранеш хиннай.

Колхоза хьайбаш леладеча ерригача фермашкеи производственни бригадашкеи дIа а ухаш Пленума материалаш дIайовзийташ дукха болх бир. «Коминтерн» яхача колхоза партийни комитета членаша. Цу тайпара болх баьб жа Iушца жа леладеча ферма заведующе Н. А. Юшкова, комсаш кхееращца — агрономаша А. Деревянко, Н. Травина, механизаторащца — хьехархоша К. Н. Хомутовас, Н. И. Климовича.

Районе кIезига бац, ше деча къамаьлах тешам болийташ, къаьгта, дика кхетадергдолча тайпара Пленуме оттадаь хинна дешаш колхозхошта дувца ховш бола агитатораш. «Красный пахарь» яхача колхоза МТФ хьайбаш леладеращца дика чакхбаьккхар из болх агитатора Горшенев Василе. Диззача кIира, Iуйрийна доахан дийттачул тIехьагIа денна шоай красни уголоке гуллора МТФ хьайбаш леладераш. Доакъош а деш йийшар агитатора Л. И. Брежнева Пленуме яь доклад. ХIара из беседа массаза хул хьайбаш леладераштеи агитатораи юкъе безаме къамаьлаш хотталора, колхозхоша дет тIара къозбал деш тIаьцар уж документаш. Продукци эцара кердача маьхах пачхахьалкхента ялати хьайбай продукташи йоккхарах «Красный пахарь» яхача колхоза боала пайда мел лакхлургба гойташ йола цифраш йоалайир нов. Горшенева. Заготовительни маьхаш лакхдаларах духхьал укх шера колхоза 150 эзар сома пайда баргхиларах дийцар агитаторо колхозхошта.

«Коммунизмага бода никъ» яхача колхоза жа леладерашта КПСС ЦК мартовски Пленума материалаш ешаш хилар агитатор В. Шнырко. Л. И. Брежнева доклада га ла а дийгIа колхоза жа Iуно А. Левченкос аьлар: «Дика теркам тIабахийта йийшай аз партийни Пленума материалаш. Кхы а дикагIа къахьегара тIахьех парте советски халкъ. Цунна жоп луш хIара бахкача жийна тIехьара 120 Iаьхар кхебе, устагIан тIера 4,5 килограмм тха дакха, цхьа устагIа дIа ца къастийта лаьрхIад тха бригада членаша. Цу гIулакхашца дакъа лоацаргда оаха КПСС ЦК мартовски Пленума соцамаш кхоачашдара.

Парте Пленума материалаш дIайовзийташ 434 агитатор ва. ХIанз отделеней, бригадай, фермай коллективашта хьалхашка латтача декхаращца а ювзаш юц агитаторашa Пленума материалаш, юрта боахама продукташ дукхагIа яхара мел йолча торонех пайда эцара тIахьех.

Цу хьакъе сакъердаме я Менжинске цIерахча юртбоахама артелерча агитатора-коммуниста, жа Iуно Саитов Абдулас яь беседаш. Пхи беседа йир цо жа Iушца. Царца Л. И. Брежнева доклад йийшар цо. Цул совгIа «УстагIан дулх дукхагIа даккхаран из пачхахьалкхенга дохкараи вай пайда эцанза йола торонаш» яхача темах доклад йир. ХIара беседага зоотехникаца йийчлора жа Iу. Цо жа Iушта дийцар, колхоза фермашкарча жега диллача дахкараш 50 процент мара ца хилар, из бахьан долаш устагIан дулх даккха дезачоа юхе колхозо итташ центнераш кIезигагIа даьккха хиларах.

— Декхар иштта да, — йоахар жа Iуно, — дахка жа 60 процент хилийта деза, тIаккха мара устагIан дулх дукхагIа даккха а из пачхахьалкхенга дохка а торо хургьяц. Уж я вай пайда эцанза йола торонаш.

Кхы цхьаькханех, боккхача лоархIаме долчох лаьца дийцар хьалха латтача жа Iуно-агитатора нов. А. Саитова. Хьахинна Iоахарий цаI дIа ца къастийташ хьалкхедара тIахьийхар по жа Iуй. ХIара 100 жийна тIехьа 122 Iаьхар ба колхозе — дика хьокхам ба из. Агитатора тIахьехам хьал а лаьца, хIанз цхьа Iаьхар ца болийташ дикача хьалашка хьалкхеду жа Iуша уж.

КПСС ЦК мартовски Пленума материалех лаьца сакъердамеи чулоацам болаши беседаш ю В. Вербицке Ленина цIерахча колхоза хьайбаш леладерашта. Укх гартгарча пхе шера Ленина цIерахча колхоза плане, «Колхозашкарча подоходни налогах» долча СССР-а Лакхехьарча Совета Президиума Указах, заготовительни маьхаш лакхдаларах духхьал укх шера колхоза доходаш 18 эзар сом лакхлургхилар дийцар цо.

Парте ЦК мартовски Пленума материалашта пропаганда еча балха юкъе хьинаре дакъа лаьцар района культпросветучреждений болхлоша а. Цар аргIанарча семинаре «КПСС ЦК Пленума решенешта пропаганда яра района культболхлой декхарех» доклад йир культура районни отдела заведующе нов. М. А. Дюкас. ДукхагIдар даь даьннад. Масала, Червленски юрта библиотека заведующе М. Лойкоси Червленски культура Цlен директора Е. Малининаси шоай колхоза жа Iуй пхе бригаде Л. И. Брежнева Пленуме яь доклад йийшай. Вокх бригадашка Пленума материалаш тIайола газеташ, юрта боахама литература библиотечкаш-передвижкаш дIакхачийтай.

Дубовски культура Цlен болхлой нн. М. Кочеткови И. Ребровай касткаста хул шоай колхоза бригадашка. Колхоза механизаторашта, шин МТФ коллективашта дIайовзийтай цар Пленума материалаш, хIаьта СМФ, комсаш кхееча бригадашка а хиннаб.

КПСС ЦК Пленума решенеш кхоачашъеча хьинаре дакъа лацара колхоза хьайбаш леладераш тIахьехаш лозунгаш язъяьй цар фермашка.

КПСС ЦК Пленума материалаш района къахьегамхошта йовзийтарон цар уж ювцарон районера гIулакх мишта лел гойт «Строитель коммунизма» яхача районни газета оагIонаша, колхозни многотиражни газеташа, моттигерча радиовещане, хIаьта иштта пенгазеташа а.

Мартовски Пленума материалаш кIоаргга Iомаяр а йовзийтар а дика вIаштIехьдоах, хIара юрта къахьегамхочунга дIа а кхоачийт района партийни организацеша.

Е. ФАРНИЕВА,
КПСС Шелковской райкома секретарь.

Сийлахь-йоккхача Коталон 20 шу дизарга

Ткъаьи ворхIне эскадрилья...

ХьалхагIа сберкассера шоай ахча хьаийцар цар. Кепиг юхе ца дуташ. ЛаьрхIар — кIезига дар. ТIаккха комиссионни магазина чу дIаделар сахьаташи дезача, салоIача деношка саго тIаювхаю костюмаши... ХIаьта цул тIехьагIа кхаь саго Госбанка Хабаровски отделене кассир цец а йоаккхаш цунна хьалхашка Iоттайир червонцех тIанкI аьнна хьалйиза йола чемодан.

— Оборона фонда.
— Фу эц оаш?
— Бомбардировщикаш.

...Ши шу дар тIом латта. Сатохалацар Дальни Востоке эскаре гIулакх дерашта. Рапорта тIехьа рапорташ ухар командоване цIерах. Цхьабакъда, хIара рапорта луш дола жоп «ак» хулар. Укхаза сатийна яр. ХIаьта эзараш километраш гаьна малхбузехьа хьахозаш йоккхийча топий таташ, дувлаш цар пхорч дар, иккхача молха хьадж йоагIа кочамаш тIаювхача миллионаш болча советски наха къоастайора мехка а бIаьшерен а кхел.

Ткъаьи ворхI зIамигача саго— летчикаша, штурманаша, радисташа, авиационни техникаша — рапорташ ухийташ кхы каьхат ца доаде лаьрхIар. Шоашка дар Iодиллар цар. Лаккхерча командоване гара цаI мара дацар — шоаш ийцача самолетаща фронте бахийтар. Ши кIира даьлча хоам бир царга шуга хьежаш ийс машин латт, аьнна.

Иштта хьахилар цу хана хIанз СССР оборона министра маршала Р. Малиновске команда еш хиннача 2-ча Украински фронта 218-ча бомбардировочни дивизена юкъе из эскадрилья. Ткъаьи ворхI летчико, штурамана, радиста, техника тIом бора шоаш ийцача машинаш тIа. Полке бегашта «собственникаш» оалар царех. ХIара самолета фюзеляжа тIа язъяьдар: «Шеча Эскара ВВС-а... гара», аьнна. Машинаш шоай доалахьа ярий тайпан цIераш яр цар тIа — цхьан бомбардировщика кхоъ саг.

Цар тIом дIаболабелар гитлеровцаша дIалаьцача Украинера. Цар бомбаш еттар моастагIчун чIоагIаленашта, фашистски техниках хьалйизача машиннаькъа узлашта, тIема кхоачама складашта, танкови колоннашта. Нагахьа санна Европа карта тIа цар полетни маршруташта жIакаш дихьача, цар кхаьта цхарал а баь дIалоацаргьяр Украина, Молдави, Румыни, Австри, Венгри, Чехословаки.

Бомбаш а йийтте, юхайоагIар уж, тIаккха пхорчаша Iургаш лаьха моттигаш дIа а тийге. тIема юхакийчйора самолеташ. Полка юкъерча бегаш болча наха оалар:

— Хьайла мишта лорадy шоай хIама. Иштта деза-кх шийн дар.

Кагийча наха лора а йора шоай самолеташ. Шоай сил а чIоагIагIа лорайора машинаш. ТIом беш лелаш зенитни топа пхо кхийтар воккхагIа волча лейтенанта Михаил Сорокина самолета. Гаргкхийтта ког кагбаьбар Сорокина, лазаро готваь штурвал дIахийцар цо. Цхьабакъда чехка юхаметтавера. Денал ура а отталаь, бомбардировщик дIанийсийр цо. Фюзеляж кIала а йолаш шоай аэродроме Iохоайир цо самолет. Йохаьча самолета новкъостий тIабайдача, цун командир сакхетама чура ваьннавар.

Ткъаьи ворхIне «доалахьара рузкъа» кхело ше лорадеш санна хеталора. Бакъда кагийча наха машинел а чIоагIагIа вIаши шоайла лорабора.

Из яр аргIан йола тIема залани. Еррита полк гIетта сигала яхар. Брно яхача чехословацки городе хиннача моастагIчоа тонзаш бомбаш етта езаш яр из. Уж тIайолхача моттиге сигала гIетта латтар Iалаьмате дукха чилли кIури—вай артиллере йоагаьча гитлеровски доагор чухиннача складех ухар из. 2500 метр лакха йолача эскадрильяна бийса еча санна боад тIаьттар. Летчикашта диза эшар дар из. Иштта хоза «кIура кхоллар» эттача зениткаш низ боацаш юсар. Духьала приборашка а хьежаш, шоаш дов дергдола моттиг белгалйоахар. Лаьттарча эскаро белгалдаьккхачох «муха» боагIача дIаккхачийтар.

180 градус юхадерза. Мичахьара йоагIа ца хоеш «Юнкерсий» группа гучаяьлар улувра. Бомбаш етта йолхар уж.

— Чакх ма йовлийта! ТIом болабе! — аьнна полка командира оаз хезар шлемофонашка.

Эскадрильяс атака йолайир. Цlаьхха шоашта доладаьча довна кораагIбаьхар немецки пилоташ. КIур баьлар цхьан «Юнкерсах», тIаккха шоллагIчох, кхоалагIчох... Юххьанца ше кхераваларах хьахкийтта моастагIа, сихха шоай позицеш тIа бомбаш чукхувса волавелар. «Юнкерсаш» юхадIанийсьелар. Полка командира Яков Прокофьева самолета аьрдехьара мотор бохабаьбар. Массехк минут яьлча шоллагIбар а болх ца беш сецар. Бувзам дIабаьлар, машин Iоха лохъяла йолаелар. Фашисташ тIахьийдар Прокофьев хIалакве. ТIаккха бомбардировщика Зелик Финкельштейна ший самолетаца дIахьулайир командира самолет. Шоай самолеташ цунчох вIашагIкхетар кхераш гитлеровцаш юхабийрзар. Цхьабакъда, Финкельштейн дIахо а толхаь машин лораеш вар. Фронта линега кхаччалца вахар из цунна тIехьа, цунна бIаргадайра хьуна тIех а ваьна, Прокофьев вай доазон тIа Iовссаш. Го баьккхар Финкельштейна. Iохайнача ехача самолета чурча экипажацарча наха кулгаш лестадора. Хоастам ба, шевар дийна волаш! Бомбардировщик лакх а енна, тIом йисте баьккхача вай самолеташца дIанийсъелар, немций самолетех йиъ «Юнкерс» эшаш яр.

1944 шера декабрь бетта Будапешта гаьна доацаш эскадрильяна эгара хьалха зе хилар: фашисташа йохайир полка комсорга Виктор Старикова самолет. Массехк кIира даьнначул тIехьагIа Чехословаке хIалакйир эскадрилья кхы ший экипаж а.

Юхейисача ялх самолета экипажаша Прагана гаьна доаццаш чакхбаьккхар тIом.

ЦхьоалагIча класса летчик, самолеташ эца эгара хьалха дIадоладаь Зелик Финкельштейн хIанз Риге вах.

Штурман Валентин Тарасов— ветеринарни фельдшер Андижане вах.

Радист Михаил Махлис хIанз радист воацаш, инженер-гIишлонхо ва, Минске гIишлош еш ва из.

Техник Василий Трезин, даьман машинаш лораеш хиннар, Литве вахаш ва.

Фашисташ бархIазза чувахийта гIийрта чу ца вохийталуш вола Михаил Кокули хIанз Батуме болх беш ва...

Городашкара городашка ух письмош. Цкъаза ядеш нийсду «Бокъонца бола доттагIий болча, доттагIал гац», яхаш. Цхьабакъда къабеннача а кIайбеннача а летчикашта вIаши дагабоагIа, царна дагабоагIа вай котдалламца баха ца кхувш цу тIем тIа байнараш а.

Матис ИЗАКС,
Вадим СМЕТАННИКОВ.
(АПН).

Жа Iу волча...

ДИКАЧА НАХАХ

БIарг ма кхоачча я бурунни аре. Аьтта оагIорахьа гаьнна латта кIай лоамаш мара хIама гац гонахьа. Бакъда, цкъарчоа хеталуча бесса яьсса яц бурунаш, бIарчча шера жа доажаду укхаза дукххача боахамаша. Царна боккха пайда боал цу даьгIенех. ХIанз бIарг хьест цхьатарра буц тIайолаенна баьццаръеннача аренашa. СапаргIата а безаме а я цига...

Цхьа сахьат совгIа ха йоал тха машин бурунаш тедаш йода. ТIаккха хьалхашкахьа гучайоал Наурски района «Терский» совхоза йиълагIча отделене желаши жа Iуй чубаха цIаи.

— ВоккхагIча жа Iуно Авдуев Атабая кулгалду жа Iуй бригада я укхазаръяр. — йоах совхоза парткома секретара Василий Ильича Володгина, тхогахьа хьа а вийрзе. — Тха боахаме дикагIа вола жа Iу лоархIаш ва Атабай. ВIаши уллув латтача шин кашара юкъе гIолла чаккх а яьле, цIенгахьа, дIаерз машин, тIаккха юхасоц. Кхалсаг арайоал цIагIара.

— ЦIагIа вий са новкъост Атабай? — хоатт Василий Ильича.

— Iоахарий долча ва из, — аьле эггара юстарча кашара пIелг тIахьокх кхалсага.

... Iоахарий чудоахкача цхьан оагалга юхе гIадж бе а йоаллаш латт Атабай. Каст-каста Iоахарашта дIатIахьежаю цо из. ТIаккха хьа а лувцаш кхыча оагалгача дIачудехк сакманщикаша жа Iуно белгалдаьха Iоахарий.

— Фу деш ва хьо, новкъост? — гаьннара хаттарду парторго. Цlаьхха хьахьаже Василий Ильич вайза а вайзе, из мархIаволла аьнна ши кулг дIа а дахийта хьадухьала воагIа жа Iу.

— Марша да шо! — яхаш велакъеж из. — ТIаккха шийга даьча хаттара жоп а луш цо дувц. — Iоахарий къестадеш да тхо, хьалха даьраш дажа дахийта лерхIаш.

— Керда Iоахарий да а довш дIакъесташ нийслой бригаде? — хоатт оаха Атабайга.

— Жа дахка доладенача юхье массехк жий ост баьлар тха, цхьабола сакманщикаш во хьежарах. Ара а йиккхе, бахка безбеннача жево шийла буц е лоа диача хулар из морг. Бакъда, цу ханне а берига а сакманщикаш хьагул а баь уж гIалаташ кхы дергдоацаш дIакхетабир оаха. ХIаьта Iоабаьчул тIехьагIа-м ши-кхо Iаьхар мара беннабац тха бригаде. Iодаьча Iоахарех 99 процент совгIа Iоахарий хьалкхеде вIаштIехьдаргда тха.

— Сенах хов хьона из? — юха а хетт оаха жа Iуга.

— ДIахьажал шоай, — дIаверз из латт-латтача кхувсалуш ловзаш долча Iоахарашкахьа. — Цхьаккха а цамогаш бац, башха дика жа хургда акхарех.

— Фуд укх шера Iоахарий онк долаш хилар?

— Дувца эттача бахьанаш дукха да. Бакъда, керттера да жерч лерттIа Iангара дахар. Шортта хилар царна укх шера доакъараш, вIаштIехьдаьккхар желаш ханнахьа йIохъелга.

Тха бригадю ший низаца Iалашйир соахка шортта дика йол, силос. Укх шера а хIанззехьа йоакхо еш да тхо хьатIадоагIача Iай эшаргдола доакъараш Iалашдара. Цу гIулакха желашта гаьна йоаццаш кхо бIаь гектар совгIа лаьтта дIайийнай оаха тайп-тайпара баьцаш. Укх шера шозза хьакха а хIара гектара тIара 55—60 центнер дика йол яккха а йиш хургья ши шу хьалха дIайийнача люцерна тIара.

Нагахьа бар мара дIа ца къастийташ деррига Iоахарий хьалкхедара лоархIаме да сакманщикаша шоашта тIадилла декхар тешшаме чаккхдоаккхаш хилар. Иштта ба тха берига сакманщикаш. Бакъда, царна юкъе дикагIа лоархIаш ба Исаев Махьмуд, Адуева Зура. Цхьаккха а Iаьхар балийтабац цар.

ДIахо тхона гучадоал сакманщикаша шоай Iоахарий хIаране къаьсткъаьстта ца а леладеш цхьана леладеш хилар а хIара хьалкхебаьча Iаьхарах лаьрхIа царна алапи луш хилар а. Iоахарий кIезигагIа дIа мекъастийт дукхагIа ахча доагIа царна. Цу гIулакхо лакхбу сакманщикий бехктокхам, болх дикагIа белгахьадех царгара.

ХIанз бархI бIаь гаргга жий бахкаб нов. Авдуева бригаде. ХIаьта 133-нега дIакхоачаш да хIара бIаь жийна тIехьа хьахинна Iоахарий. ХIара бIаь жийна тIехьа бIаьи итт Iаьхар хьалкхебе аьнна тIаийца социалистически декхараш дуккха тIеххоачашдаьд. Иштта кхоачашъю А. Авдуева бригада КПСС ЦК мартовски Пленума решенеш.

И. ХОЛМОВ.

ЦIЕЙ ДЕЗДУ НОХЧ-ГIАЛГIАЙЧЕН КЪАХЬЕГАМХОША

Грозне хиннача къахьегамхой демонстрацера

Поздаьннача адамий даггара къаьган хозен ера Грозне ЦхьоалагIача мая Iуйре. Сийрда хьежаш бар бIаьстан беркате малх. Ерригача улицашка цIеча байракхашца, транспаранташца, иллешца Iуррехьа арабаьннабар Грознера къахьегамхой дунен халкъашта юкъерча къахьегамхой цхьоагIон ди — ЦхьоалагIа май дезде. Дог гIоздоахаш белгалонаш йолаш да укх шерара бIаьстен ЦIей. Ер я семилетка тIеххьара бIаьсти. Халкъа боахама дерригача доакъошка кхехкаш ба советски наьха турпала къахьегам. Вай мехка коммунизм хьалъяра Программа толамца кхоачашъяра керда торонаш хьайийлай КПСС ЦК октябрьски, ноябрьски, мартовски Пленумий решенеша.

Дукха ха йоаццаш дерригача советски халкъо, берригача советски къахьегамхоша бокххача безамца дездир сийлахь-воккха Ленин ваь 95 шу дуза ди. Укх деношка советски халкъо дездергда цхьаькха доккха ЦIей — фашистски Германи эшаяь 20 шу дуза Коталон ди.

...Московски ханах 10 сахьат доал. Грознерча Ленина цIерахча майдане гIолла тIехбовл советски тIемахой. Советски халкъа машарера къахьегам лорабара шоай тIема говзал пахадлаш лакхъеш ба уж.

Цул тIехьагIа майда тIа бовл Грознерча къахьегамхой байракхаш яхьараш. ДIайолалу къахьегамхой демонстраци. Трибуна юххе гIолла тIехбувл спортсменаш. Къонал, хозал, низ гойташ я цар ю тайп-тайпара упражненеш. Цхьан тайпара форма ювхаш майда тIа бовл Нохч-ГIалгIай педагогически училища студенташ. Вальса мукъамца трибуна хьалхашка цар ю хоза гимнастически упражненеш. БIаьш къонача оазаша цхьатарра оал: «Сийле хийла партена, сийле хийла Ленина, Дунена—Машар». Цул тIехьагIа царех массехк саго трибуна тIа зизаш хьо.

Демонстраце дакъа лоацаш дар хIанз Грозне гастролешка дена дола московски цирк. Геттара хоза чакхбаьлар цирка артисташ. Сакъердаме номераш гойтар цар.

Нийсача мугIаращца боагIар профтехобразоване дешара заведеней дешархой. Хургболча говзанчаша хоза кийчъяьяр шоай колоннаш. «Коммунистически хьисапе даха а къахьега а кийчлуш да тхо» яхаш дар лозунгаш.

Грознерча № 3 йолча школа дIайолаю города дешархой колонна. Дог гIоздоаккхаш да дешархой мугIараш. Ираз долча бераша баркал йоах хьамсарча партена, советски правительствана шоай цахаддаш йоакхо ярах. «Дунена—Машар!» яха лозунг дукхачар а дахьар. Машар хила беза дунен тIа. Массаза а ираз долаш хила деза бераш.

Грознерча къахьегамхой демонстраце эггара хьалха ера Октябрьски район. Семилетка тIеххьара шу толамца чакхдаккхара шерра яхь йоаржаяь къахьегаш ба района къахьегамхой.

«Октябрьнефта» НПУ-га я РСФСР Министрий Совета дIа-юха телаш йола байракх. ХIанз мехкдаьттахоша дош деннад укх шера план 7 ноябре кхоачашъе. Доккхий толамаш даьхад телемеханизированни промысла коллективо а. Дукха къахьийгад бурув деттараша. Хьайийлай «Гойт-Корт» яха мехкдаьтта доаккха керда моттиг.

Октябрьски района колонна юкъе я семилетка хIанзале кхоачашъяь коллектив. Цар доккхал а деш транспаранташ тIа хьагойт карагIдаьннарий цифраш.

Оркестр а локхаш йоагIа локомотивни депо. Цунна тIехьа гучайоал вагонни депо. Из коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаеш я. Депо коллективо ханал хьалха кхоачашъяьй биъ бетта план. Цо чIоагIгIа къовсам лоаттабу производства культура лакхъяра.

Дувца хIама долаш я Нохч-ГIалгIай химически завода коллектив а. Цо 25 апреле кхоачашъяьй биъ бетта план. «Укх шера план — 20 декабре» яхаш да плакат.

Ленински района къахьегамхой колонна керте латташ яр Грозненски ремонтно-механически завода коллектив. Цу завода болхлойи специалисташи бар вай республике Май сийна эггара хьалха социалистически яхь дIайолаяьраш. ХIанз первомайски колонне шоаш боагIача хана уж доаккхал де йиш йолаш бар, хIана аьлча цар толамца кхоачашдаьдар тIайийца хинна социалистически декхараш. Биъ бетта план ханал хьалха кхоачаш а яь, планал совгIа арахийцар дуккхача маьха продукци.

Сийленца накъа баьхкабар дезача ЦIейна «Красный молот» яхача завода болхлойи специалисташи. Цар а ханал хьалха кхоачашдаьдар социалистически яхье тIайийца декхараш. Дика кийчъяьяр цар шоай колонна. Транспаранташа хьагойтар завода коллективо даьха толамаш. Заводо къовсам лоаттабу коммунистически къахьегама сийлен цIи яккхара, хIаьта хIанзле из цIи яьккха дуккха цехаш я заводе. Дукха ба коммунистически къахьегама ударникаш а. ХIанзле семилетка кхоачашъяь болча завода болхлой портреташ дар дахьаш.

Гучайоал «Грознефтеразведка» колонна. Бурув тохара биъ бетта план 101 процент кхоачашъяьй бурув деттараша, дуккха кIезигдаьд бурув тохарга дIадодар.

Шоаш даьха толамаш гойташ йола транспаранташ йолаш чакхъяьлар Грозненски швейни объединене коллективаш. Дикеи хозеи кога гIирс, барзкъаш арахецара тIадерзадаьд цар шоай низаш.

Юртбоахама Министерства болхлой колонна хоза кийчъенна яр. КПСС ЦК мартовски Пленума решенеш кхоачашъяра тIахьехаш лозунгаш дар лакха айдаь дахьаш. ХIанз доккхий декхараш латт министерствана хьалхашка. Бехктокхаме ха я эттар. Республика кхашка кхехкаш да бIаьстан балхаш. Мартовски Пленума решенеша хьайийлача йоккхийча торонех бизза пайда а эцаш, де мел дезар де деза дIахо цIенхашт-та юрта боахам дегIабоалабара.

Майда тIа бовл республика искусства викалаш. Дукха къахьийгад цар шоашта хьалхашка латта декхараш тIехдика кхоачашдара. Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхошта чIоагIа езаш я иллеи халхареи ансамбль. Из дуккхаза хиннай вай мехка тайп-тайпарча городашка гастролешка, из каст-каста хул республика районашкарча къахьегамхошта концерташ увттадеш. Трибуна хьалхашка совца а сайна, хоза сурт оттадеш, халхар дир ансамбла артисташа.

Геттара хоза чакхбаьлар Грозненски мехкдаьттаи Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен педагогически институтий студенташ.

Майдан тIа йоал Старопромысловски района къахьегамхой колонна. Массанена а дика довза республике къаьнагIа йолча мехкдаьтта доаккхача района къахьегама толамаш. Кхоачалуш яц цу районера Iалама ганзаш — «Iаьржа дошув». Дезача цIейна — ЦхьоалагIча майна накъа боагIаш мехкдаьттахоша цхьаькха котало яьккхай — Даьхенна планал совгIа итташ эзараш тоннаш мехкдаьтта деннад.

Дукха да уж карагIдийннараш дIадовзийташ дахьа рапорташ. Масала, кхоалагIча промысла коллективо семилетка дIададахача шерашка «Iаьржа дошув» даккхарга дIадодар лохдара чотах ши миллиони 370 эзари сом кходаьд. Планал совгIа эзараш тоннаш мехкдаьтта даьккхад шоллагIчеи цхьоалагIчеи промыслай болхлоша а. Ма дукха дувц цу «екъача» цифраша! Царна тIехьашка латт бIаьш итташ бIаьш болча наьха къахьегам, вайна бIаргагу пийла е йIайха, тIаьда е екъа яр аьнна шоай халача вахте латта мехкдаьттахой, ден а бус а ца соцаш болх беш латта качалкай низ бола «кулгаш».

Цхьабакъда, кхоачалац мехкдаьттахой, бурув деттарий, скважинашта капитальни ремонтъерий колоннаш. Бурув деттача контора болхлоша яхь «Сихдергда вай Хаян-Корта караерзаелга» яха дешаш тIаяздаь йола транспарант. ХIанзчул массехк шу хьалха цхьаккха пайда ца эцаш иллача моттиге корадир мехкдаьтта. ХIанз из махулла дукхагIа даккха гIерташ цхьана къахьегаш ба промысловикаши бурув деттараши.

Укх тIеххьарча шерашка чIоагIа хувцаденнад Старопромысловски района сурт. Укхаза хьалдаьд дукха докхий цIенош, берий а медицински а учреждениеш. Эрий иллача моттиге урагIъяхай «Электроприбор» яхача завода корпусаш. Из къона предприяти яле а, гIадвуташ да цун коллективо доаха толамаш. Мая сийна социалистически яхье баьннача завода болхлоша толаме кхоачашъяьй биъ бетта план. Московскии ленинградскии предприятей болам хьал а лаьца арахеца продукци дика хилийтара тIехьа чIоагIа къахьег болхлоша, инженерно-технически болхлоша. Заводе хIара кIирах хул «Продукце дикала ди». Укхаза гучабоах сакхат доалла прибораш хьаераш, из ца хилийтара де дезараш белгалду.

«Моаршал да КПСС ЦК мартовски Пленума решенеш кхоачашъеча хьинаре дакъа лоацача «Трансмаша» завода коллективага» хьахоз трибуна тIара. Семилетка тIеххьарча шера план ханал хьалха кхоачашъяра чуйийнна къахьегаш йоаллача завода коллективо юртбоахама къахьегамхошта хьаяьй 80 тракторни прицеп, кхыйола инвентарь. Ди тIехьа чIоагIлуш боагIа завода болхлойи юрташкарча къахьегамхойи бувзам. Юртбоахама заказаш сихагIа кхоачашде гIерт машинаш ераш.

БIубенна боагIа Заводской района къахьегамхой. ХьалхарчарЦа йоагIа крекинг-завода коллектив. Республике цIи хеза, шоай болх дика бовзаш, хьинаре къахьегаш дукха нах ба крекинг-заводе. Мая сийна яьржача яхье къаьстта дика толамаш даьхад Н. Островске цIерахча № 13-14 йолча установка. Мехкдаьтта сийрда продукташ арахецара биъ бетта план 19 апреле кхоачашъяьй цун коллективо. ДIакъасташ йола отходаш кIезиг а еш болх барах планал совгIа бIаьш тоннаш сийрда продукташ еннай Даьхенна. Установке дика къахьегарца шоай сийле яьккхай Любицкая Мариас, Сергиеенко Раисас, Брезкина Иннас, Криколапов Петра, кхычар. Коммунистически хьисапе болх беш а бахаш а кхы а Iалаьмате дукха нах ба цу заводе.

Ленина цIерахча майдан тIа бовл Грозненски химикаш. Дукха да химкомбината болхлошта карагIдувла дика гIулакхаш. Мехка эшаш йола химически продукци: фенол, ацетон, кхыдараш махулла дукхагIа арахецара тIагIертта къахьет химкомбината болхлоша.

Вай республике хьалхарчарца коммунистически къахьегама предприяти яха цIи яьккха я нефтемаслозавода сий дола коллектив. «Моаршал да мехкдаьтта чакхдоаккхараш-ка!» — хьахоз трибуна тIара. Семилетка тIеххьарча шера Iалаьмате башха-дика гIулакх дIадоладаьд коммунистически къахьегама цIи лелаеча завода болхлоша — комплексни экономически эффективность лакха хилийтар. Оалаш ма хиллара «дикача гIулакха шера ткъамаш да». Нохч-ГIалгIайче а кхыча республикашкарча промышленни предприятешка а шерра хьаллаьцай цар пайдане инициатива. Комплексни экономически эффективность лакхъяра ерригача торонех пайда эца гIерташ къахьегаш я нефтемаслозавода коллектив. Итташ установкаш я заводе дика продукци мара ара ца хецаш, планаш тIеххкхоачашъеш. Царех я № 17 йола установка. Ше Мая сийна тIайийца хинна социалистически декхараш толаме кхоачашдаьд цун коллективо. Даьтта дашкхара биъ бетта план 18-ча апреле кхоачашъяьй. Шу дIадоладелча дена продукцега дIабода мах лохбара чотах 70 эзар сом ахча кходаьд. Установке болх беш болчарех ахаш институташка, техникумашка, школе дешаш ба.

Шоаш даьха къахьегама толамаш гойташ йола транспаранташи производства новаторий сурташи долаш гIозбаьнна трибуна хьалхашка гIолла чакхбовл ацетонови, машиностроительно-арматурни, Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводий, производственно-товарни контора болхлой, техникума студенташ — хургбола мехкдаьттахой.

...Дуккхача къамех бола дукха кхалнах ба слюдяной фабрике болх беш. Цхьа дезал санна Iымерза, барт болаш къахьет эрсаша, гIалгIаша, нохчаша, эрмалоша, украинцаша, кхычар. Семилетка тIеххьарча шера дика къахьегаш я слюдяной фабрика коллектив. Ханал ялх ди хьалха кхоачашъяьй цо биъ бетта план. Хьанна йовзац говза, кадай кулгаш дола гIалгIай йоI, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутат Льянова Хьава! Хьава санна шоай болх дукха безаш хьинаре къахьегаш бола кхалнах кIезига бац фабрике.

Хьагучабовл «Грозхимнефтестрой» треста, «Грозпромстрой» треста, «Чечингсельстрой» треста гIишлонхой. Дезача цIейна — ЦхьоалагIча майна накъа боагIаш гIишлонхой цхьайолча коллективаша во къахьийгадац. Колоннашта юкъе ба гIорбаьнна плотникаш, каменщикаш, маляраш, кхыбараш. Цхьабакъда, гIишлош еча организацей балха юкъе хIанз а дукха да кхоачамбоацараш. Уж сиха а цIендаь а юкъера дIадахара оарцагIовла беза гIишлонхой.

...Делкъел тIехьагIа шоллагIа сахьат доладаллалца хилар Грозне къахьегамхой демонстраци. Коммунистически парте Центральни Комитета октябрьски, ноябрьски, мартовски Пленумий решенеша дегаш ураоттадаьча Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхоша цIаькха а хьахьекхар парте хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашде шоаш кийча хилар.

Демонстраци чакхъяьнначул тIехьагIа бийса яххалца хоза кийчъяьча Грозне улицашка, скверашка, паркашка сакъердаш, ловзараш деш хилар города къахьегамхой.

А. АБУКАРОВ,
М. МУСИЕВ.

СУРТА ТIА: Грознера 1-ча Маера къахьегамхой демонстраци. Хьалхарча плане — нефтемаслозавода коллектив.

СУРТА ТIА: демонстрацера Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен педагогически института студенташ.

СУРТА ТIА: Нохч-ГIалгIай иллеи халхареи ансамбла артисташ демонстраце.

СУРТА ТIА: города физкультурникаш 1-ча Маерча демонстраце дакъа лоацаш.
Н. Кобиашвиле сурташ.

РЕСПУБЛИКА РАЙОНАШКА...

Шаьла. Доккхача толамашца накъа баьхкар Шаьла района колхозхой, промышленни предприятейи совхозийи болхлой дерригача дунен тIарча къахьегамхой цIейна—ЦхьоалагIча майна. КПСС ЦК мартовски Пленума решенеша дегаш гIоздаьхача колхозхошеи совхозий болхлошеи укх тIеххьарча хана дика къахьийгад хургболча хувкъама лард йоллаш. Массанахьа лакхача агротехнически боараме чакхдаьхад бIаьстан балхаш. Иштта хьинаре къахьийгад промышленни предприятей коллективаша шоаш Май сийна тIайийца социалистически декхараш кхоачашдеш. Цу духьа дезача денна хетаяьча митинге гулбенна къахьегамхой чIоагIа дегаш гIоздаьнна бар. Митинге къамаьл даьча парте райкома хьалхарча секретара нов. Осмаева даькъал бийцар гулбеннараш доккхача цIейца, белгалдаьхар къахьегамхошта карагIдаьннараш. Цул тIехьагIа къамаьлаш даьча «Джалка» яхача совхоза свекла лелаеча звеньеваяс Муслиевас, № 3 йолча гIишлой-монтажни управлене каменщика Байсултанова, № 1 йолча юкъерча школа хьехархочо Григоренкос дийцар шоаш къахьегаш болча коллективашта карагIдаьннарехи, хьалхашка латтача декхарехи.

Района къахьегамхоша ловзараш а деш иллеш а доахаш, концерташ а увттадеш чакхдаьккхар деза цIей.

* * *

Наьсарен район. Сийрда цIей— ЦхьоалагIа май дездара Наьсарен-Вокзале майда тIа Iуррехьа денз хьааха болабелар района къахьегамхой. ЦаI-вокхан тIехьа юхасец нах тIабагIаш йола машинаш.

ЦIаьхха хьахоз халхара йиш, гарре эгабеш бек пандар... Ткъамаш санна фега дIаух халхаювлача йиIий шифон, тайжа а хоза а да цун борал. Маркъилг санна кхест йоIа гонахьа кадай зIамига саг, тIах аьнна воал из халха. ГIозбаьнна белакъеж халхара бIала го баь латтараш...

Iуйрийна итт сахьат доаллаш райисполкома председатела М. Х. Кодзоева хьаелл ЦхьоалагIча майна хетаяь митинг.

Укхаза къамаьл ду КПСС райкома хьалхарча секретара нов. Цолоева. Цо белгалдоакхх советски халкъо а иштта Наьсарен района къахьегамхоша а цIей сийна даьха доккхий толамаш.

Митинге иштта къамаьл дир № 11 йолча СМУ начальника нов. Шадыжева. Цо дийцар шоай коллективо укх шера биъ бетта даьхача къахьегама толамех, тIайоагIача хана шоаш болх кхы а дикагIа тоабергхиларахи райкомеи райисполкомеи дIа-юха тела ЦIе байракх яьккха шоай коллектива низ дIа миштта кхаьчари.

Митинге иштта къамаьлаш дир «Назрановский» совхоза хьажкIаш лелаеча звеновода Мальсагов Османа, «Экажевский» совхоза керттерча агронома нов. Албогачиева, «Электроинструмент» яхачеи кирпичкаш ечеи заводий викалаша, кхычар а.

Митинг чакхъяьлча сакъерда болалу укхаза гулбенна нах, итт эзар совгIа саг ва уж. Маьлхе лепа цIе байракхаш, планаташ лозунгаш.

* * *

Сунженски район. ЦхьоалагIа май дездеш гIозъяьнна яр къахьегама Сунжа. 23 колонна ера станица майдан тIа сийрда цIей дезде. ТIанк аьнна хьалийзаяр майда гIозбаьннача наха, шорттига цIерш михага маьлха зIанараша къегаеш йола цIе байракхаш, лозунгаш, гуш да вай партеи правительствани кулгалхой портреташ.

Района кулгалхой тIалаттача хоза кийчъяьча трибуна хьалхашка гIолла тIехъювл колоннаш. Эггара хьалха тIехйоал Орджоникидзевская яхача станицерча №№ 1, 2, 3 йолча школай колонна. Цунна тIеххьа-тIехьа йоагIар духовой оркестр а локхаш «ЦIе Эскари» «Победен» яхача колхозий, Сунженски хьун боахама, райбыткомбината а кхыча учреждений а колоннаш.

Iуйрийна 10 сахьат доаллаш райисполкома председатела С. Х. Плиева хьайийлар митинг. Митинге къамаьл дир парте райкома хьалхарча секретара нов. Варлашкина. Цо белгалдаьккхар укх шера биъ бетта йохка лаьрхIачул дукхагIа хьайбай продукташ района боахамаша ехкалга.

Митинге иштта къамаьлаш дир хьун боахама болхлочо А. А. Лакеева, «ЦIе Эскар» яхача колхоза зоотехника Н. Калеровас, интеллигенце цIерах къамаьл дир Орджоникидзевская яхача школа директора Д. О. Арутюняна, кхычар.

* * *

МалгIабик. Дог гIоздаьнна накъа баьхкар дерригача дунен тIарча къахьегамхой цIейна — ЦхьоалагIча майна город МалгIабикера къахьегамхой. Мехкдаьтта промыслаша, бурув деттача контораша, кхыча промышленни предприятеша толамца кхоачашдир Май сийна тIайийца социалистически декхараш.

ЦхьоалагIа май. Город МалгIабика юхе ядача колхозашкара, совхозашкара къахьегамхой Iуррехьа городе хьаухаш ба машинашца. Машинаш тIа доахк даьха къахьегама толамаш дувцаш е ворхI шера план ханал хьалха кхоачашъергхиларах дог тешийташ дола плакаташ. Ялх сахьат даьлча денз шоай деза цIей дезде города улицашка арабаьнна ба мехкдаьттахой, промышленни предприятей болхлой.

ЦхьоалагIча майна хетаяь демонстраци дIайолаялехьа керда йиллача город МалгIабикерча стадионе митинг хилар. Цига къамаьлаш дир КПСС горкома секретара нов. Санькос, горисполкома председатела нов. Гастемирова, «МалгобекнефтА» НПУ начальника Плиева, производстве хьалха латтараша, промышленни предприятей кулгалхоша. Цар белгалдаьхар дезача цIейна накъа боагIаш биъ бетта план дуккхача предприятеша тIеххкхоачашъяь хилар.

Митинг йистеяьлар. Iуйрийна 10 сахьат доаллашехь дIайолаелар демонстраци. Цига дакъа лоацаш бар мехкдаьттахой, города кхыча предприятей болхлой, «Кавказ» яхача колхоза колхозхой, «Алханчуртский», «Ингушский» совхозашкара болхлой, кхыбараш. Демонстрацена хьалха яр мотоциклистий колонна, дуккхача предприятей оркестраш.

Демонстраци йистеяьлча горисполкома кубок яккхара эстафета хилар. Цига дакъа лаьцар МалгIабикерча школай коллективаша. Кубок яьккхар МалгIабикерча № 6 йолча школа дешархоша.

Цул тIехьагIа кердача парке дуккхача наха лаьрхIа сакъердам хилар. Цига дар тайп-тайпара ловзараш, бераштa кийчъяь каруселаш. Иштта безаме дIадихьар бахача наха шоай деза цIей.

А. СЕЛЕВАНТЬЕВ,
КПСС МалгIабика горкома агитацеи пропагандаи отдела заведующи.

ЦХЬОАЛАГIА МАЙ—ПЛАНЕТА ТIА

Дерригача дунен тIарча болхлой класса барт-цхьоагIон дено къахьегамхой вошала бувзамашца вIашагIийийзар лаьттан еррига континенташ. Цу дийнахь социалистически содружества мехкаша дIахьекхар керда вахар дуллаш шоаш доаха толамаш. Капиталистически мехкашкарча къахьегамхоша юха а хьадда дIакхайкадир демократи лораяра тIехьа, реакце лехараштa духьал къовсам лоаттабе шоаш кийча хилар. Ерригача планета тIа кердача низаца екаш яр американски военщина провокацешта духьала маьара, кортамукъален. халкъаш шоай лоIаме хилара гIулакх лорадара тIехьара демократически общественноста оаз.

ВАРШАВА. Демонстранташта хьалхашка ше даьча къамаьлаца ПОРП ЦК хьалхарча секретара Владислав Гомулка цIей даькъала дийцар къахьегамхой. Укх дийнахь, аьлар цо, вай чIоагIгIа дика а хеташ дег чура даькъала дувц социалистически дунен керттера низ ше бола, вай цIенача дег чура а тешаме а союзник дола сийлахь-доккха советски халкъ.

ХАНОЙ. Цхьа моллагIча тайпара доацаш хилар укх шера ДРВ-е ЦхьоалагIча мая цIей. Американски агрессе низкъала хьал оттадар бахьан долаш столице традиционни митинг хиланзар. Ханоерча къахьегамхоша цIей белгалдаьккхар къаман собране здане торжественни заседани а яь. Вьетнама къахьегама Еррисгъюкъарча конфедераце председатела Хоанг Куок Вьета дийцар Вьетнама халкъа американски агрессораш бохабе чIоагIо яь хиларах. Оратора аьлар Вьетнама боккха лоархIам болаш да социалистически мехкаша, дерригача дунен тIарча болхлой классо, прогрессивни наха вежарашха ду новкъостали цар хьаллоацаш хилари.

БЕРЛИН. ЦIей дездеш хиннача митинге ше къамаьл деш кортамукъарча немецки профсоюзий объединене центральни правлене председатела г. Варнке аьлар, е ЦхьоалагIа май вай дезду немецки халкъ фашизмах турпалча Советски Эскаро мукъадаьккха 20 шу дуза ха тIаоттача деношка, вай чIоагIа дег чура баркал ях советски халкъа.

Дог гIоздаьнна белгалдаьккхар ЦхьоалагIа май Чехословаке, Венгре, Румыне, Куба, КНР, Болгаре, Югославе, кхыча социалистически мехкий къахьегамхоша.

ПАРИЖ. Укхаза хиннача традиционни митинге моаршал хоатташ Франце къахьегамхошка кхайкар Итале, Алжира, тIом беш йолча Вьетнама болхлой болама викалаш. Къамаьл дир къахьегама еррисгъюкъарча конфедераце секретара Леон Мовэ.

НЬЮ-ЙОРК. «ЦIадеха Вьетнамера американски эскар!» «Доминикански республикана тIера кулгаш дIадаха!» яхача лозунгашца ЦхьоалагIча мая митинг йир «Унион сквер» яхача майдане.

АЛЖИР. Ший лоIаме йолча хьале хIанз кхозлагIа дездир ЦхьоалагIа май къонача республико. ЦхьоалагIча мая цIерахча майдане иштта дукха къахьегамхой гулбенна бIаргадайнадац Алжира — Iалаьмате йоккха митинг хилар.

АФИНЫ. Демократи лораяра тIехьарча лозунгашца Греце столице яьча дуккха эзараш нах юкъе болаш ЦхьоалагIча мая митинг яьрашта таIазараш дир полице. Резине шодамашцеи аьшка гIажамашцеи юкъе баьннача бIаьш болча жандармаша оакхараша санна дов дир демонстранташта.

БРАЗЗАВИЛЬ. ЦIаккха ца хиннача тайпара чIоагIа дездаьд укх шерара ЦхьоалагIа май Конго (Браззавиль). Республика паччахьалкхен цIей да аьнна дIакхайкадаьд из. Къамаьл дир президента Массамба — Дебас. Социалистически общество, масала, Советски Союзе санна, халкъа кулгашцеи хьаькъалцеи мара хьалъе йиш яц, аьлар президента.

* * *

Иштта ЦхьоалагIча майна хетаяь къахьегамхой митингаши демонстрацеши хилар ОАР-е, Японе, Итале, Инде, Мале, Венесуэле, Чиле, Колумбе, Гвинее, Малхбузен Германе, Марокко, Гане, Бирме, Цейлоне, Тунисе, Гане, кхыча мехкашка.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ЛадувгIа, хьажа

РАДИО: 6.30 — Юрта боахама болхлошта передача (эрсий меттала). 6.45 — Ашараш. 7.10 — «Грозненский рабочийи» «Комсомольское племяи» газетий обзор. 7.20 — Хоамаши, передачай программеи 8.15 — «Сердало» газета оагIонаш тIара. 8.25 — Кепа йоазон болхлой дехар кхоачашдеш оттадаь оперни музыка концерт. 8.45 — «Къона тIехье» яха передача (гIалгIай меттала). 16.00 — Передачай программа. 16.05 — Ашараш. 16.15 — «Къонал» яха передача (гIалгIай меттала). 16.30 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 16.45—Ашараш. 17.00—Промышленноста болхлошта передача (эрсий меттала). 17.15 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 17.30 — Миллионаш барий ленински университет — Москвера трансляци. 17.45—Керда хоамаш (нохчий меттала).

У К В: 9.00 — «Советски поэзе мастераш — Вера Инбер» яха передача. 9.44 — Гендела яьккха «Машара йиш». 10.15 — «Дарзана духьал долхаш» яха школьникашта йола передача. 10.53 — «Форда берда йисте» яхача Юзелюниса балета монтаж. 11.53 — «Маймалах дола» яха кепа тохаза дола Бунина дувцар. 19.00 — «Байнача турпалаша дувц» яха передача «Халкъа денал» яхача цикла тIара. 19.30 — Свиридова «Патетически оратори» яха оперетта. 20.20 — «Михо эрз эгабу» яхача спектакла монтаж (нохчий меттала). 21.08 — Саг йоалаяр хозагIа хиннадац. 22.38 — Латышски эстрада концерт.

ТЕЛЕВИДЕНИ: 12.00 — Сийлахь-йоккха котало яьккха ткъо шу дизарга. «Ши бIухо» яха художественни фильм. 18.20 — Передачай программа. 18.25 — Телевизионни кердадараш (нохчий меттала). 18.40 — Тхайнцига хьоашалгIа ба журналисташ (гIалгIай меттала). 19.00 — Киножурнал. 19.10 — Английски метта урок. 19.40 — Телевизионни кердадараш. 19.50 — Сомий бешамаши баьца даараши леладечарна дола хьехамаш. 20.00 — Бийса сатийна хийла шун, бераш! 20.10 — Юрта боахама болхлошта. БаьцовгIаш лораяра химически молхаш тохар. 20.55 — Передачай программа. 21.00 — «Сийлахь-йоккха Котало яьккха ткъо шу дизарга. «Со вахаш вола цIа» яха художественни фильм.

Город Одессе, Комсомольская улицагIа, № 59 йолча цIагIа, вахача **Хайлов** Валерий Александровича суде деннад город Грозне, Блюхера цIерахча улицагIа, № 7 йолча цIагIа яха ший сесаг **Хайлова** Евгения Александровна ше йитарах дола дош.

Дош дувцаргда город Грозне, Ленински района халкъа суде.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный ЦIеча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 2-07-01; бехктокхама секретара — 2-45-48; партийни вахареи, промышленнии, юртбоахамеи, письмойи отделий — 2-25-72; корректорске — 2-09-20.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного и писем — 2-25-72; корректорской — 2-09-20.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий» Проспект Революции, 7/84.

СФ05243. Заказ № 2595.